UCHWAŁA NR XXXVIII/322/2021
RADY GMINY MOSZCZENICA

z dnia 4 marca 2021 r.

w sprawie przyjęcia Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Moszczenica na lata 2021-2025

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t. j. Dz. U. z 2020 r. poz. 713, poz. 1378) oraz art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1876, poz. 2369) Rada Gminy Moszczenica uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Moszczenica na lata 2021-2025, zwaną dalej Strategią, w brzmieniu określonym w załączniku do niniejszej uchwały.

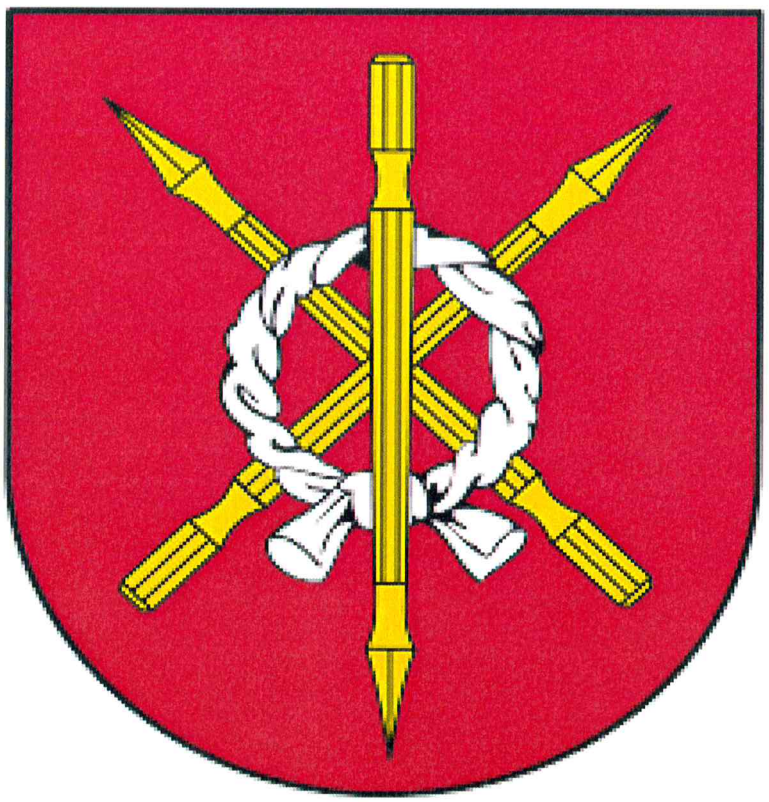
§ 2. Realizację Strategii powierza się Wójtowi Gminy Moszczenica oraz Kierownikowi Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Moszczenicy z siedzibą w Kosowie.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i obowiązuje w latach 2021-2025.

RADA GMINY MOSZCZENICA

PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY MOSZCZENICA
Małgorzata Domańska

Załącznik do uchwały Nr XXXVIII/322/2021
Rady Gminy Moszczenica
z dnia 4 marca 2021 r.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Moszczenica na lata 2021-2025

Krajowy Ośrodek Kształcenia Administracji
Tel. 12 333 77 61 tel. Kom. 534301280 fax. 12 333 77 62
www.koka.org.pl biuro@koka.org.pl
Rynek Główny 28, 31-010 Kraków

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Moszczenica na lata 2021-2025

WSTĘP

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Moszczenica na lata 2021-2025 jest dokumentem, który na poziomie zarządzania lokalnego (gminnego) pełni zasadniczą rolę wśród planów strategicznych przygotowywanych w obszarze polityki społecznej. Pozwala na racjonalizację tej polityki, określa misję oraz wyznacza cele strategiczne i działania, których wdrożenie powinno w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązania wielu problemów społecznych i zminimalizować społeczne skutki kwestii społecznych.

Dokument stanowi podstawę do realizacji zadań Gminy Moszczenica, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców, w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym, a także mają doprowadzić do integracji społecznej.

Niniejsza strategia została opracowana przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Moszczenicy z siedzibą w Kosowie przy wsparciu ekspertów zewnętrznych. Strategia jest dokumentem uspołecznionym. W pracach nad nim uczestniczyli przedstawiciele samorządu lokalnego, środowisk pomocy społecznej, mieszkańcy gminy oraz eksperci zewnętrzni.

Dokument ma charakter kilkuletni. Został przygotowany na lata 2021- 2025. Jego założenia zostały wypracowane zgodnie z założeniami odnoszącymi się do dokumentów strategicznych, przygotowanych na poziomie europejskim, ogólnopolskim i samorządowym.

W pracach nad Strategią podstawowym problemem jest zdefiniowanie pojęcia „rozwiązywanie problemów społecznych". Wielu profesjonalistów i praktyków wskazuje na istotny udział w przygotowywaniu rozwiązań przez same osoby dotknięte dysfunkcją, a także poprzez wzmacnianie kompetencji, uświadamianie podmiotowości w wychodzeniu z problemu. Istotne jest zorganizowanie profesjonalnej pomocy nakierowanej na udzielanie wsparcia osobom chcącym zmieniać siebie i swoje otoczenie oraz zorganizowanie odpowiedniego systemu umożliwiającego rozwój potencjału społecznego osób i ich rodzin. Wyręczanie osoby mającej problemy niewiele zmienia, a często jest jej ubezwłasnowolnieniem i naruszaniem jej godności.

Cele integracji powinny być wyrazem dążeń i aspiracji społeczności lokalnej zmierzających do rozwiązania zidentyfikowanych problemów, likwidacji barier i zagrożeń oraz do wykorzystania wszelkich szans tkwiących w potencjale ludzkim i materialnym dla przyszłej integracji. Strategia jest więc instrumentem umożliwiającym podejmowanie decyzji zarówno w najbliższym okresie, jak i w odległej perspektywie. Zasady realizacji lokalnej polityki społecznej zostały wyrażone poprzez cele i działania strategiczne.

Społeczna akceptacja oraz identyfikacja mieszkańców z wypracowanymi celami dają szansę władzy lokalnej na przejście z poziomu administrowania do poziomu zarządzania polityką społeczną. Jako żywy dokument Strategia będzie podlegać ciągłym zmianom – będą pojawiać się nowe, ważne cele, a część z przedstawionych w dokumencie straci swoją aktualność. Ten ciągły proces zmian jest jak najbardziej pożądany, ponieważ będzie on miernikiem działań i dążeń społeczności lokalnej.

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Moszczenica w ujęciu lokalnym powinna zająć się działaniem w obszarach przede wszystkim:

- edukacja publiczna, kultura, samoorganizacja społeczności lokalnej;

- pomoc społeczna, wspieranie rodziny i przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, pomoc osobom niepełnosprawnym i starszym;
- profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii.

Osoba lub rodzina „z problemami", której udzielono pomocy w tych obszarach, będzie bardziej zmotywowana do aktywności w życiu społecznym z adekwatnym poczuciem wartości, mająca świadomość współodpowiedzialności za rozwiązywanie problemów, które ją dotknęły.

Strategia stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów pomocy społecznej. Skuteczność wyznaczonych w niej działań pomocowych będzie zależała zarówno od posiadanych i pozyskanych przez gminę środków finansowych, jak i szerokiej, aktywnej i skoordynowanej współpracy przedstawicieli administracji samorządowej i partnerów społecznych, w tym organizacji pozarządowych.

SPIS TREŚCI

Wstęp 3
1. Podstawy prawne opracowania strategii 6
2. Uczestnicy, proces uspołeczniania, procedury 7
3. Charakterystyka środowiska społecznego 8
3.1. Położenie i terytorium 8
3.2. Podstawowe dane demograficzne 9
3.3. Rynek pracy 11
3.4. Infrastruktura edukacyjna i kulturalna 12
Infrastruktura edukacyjna 13
Infrastruktura kulturalna i sportowa 14
4. Problemy społeczne występujące na terenie gminy Moszczenica 15
Wspieranie rodziny i piecza zastępcza 16
5. Diagnoza problemów społecznych 17
REKOMENDACJE DLA GMINY MOSZCZENICA 19
6. Pozycja strategiczna Gminy Moszczenica 22
6.1. Analiza SWOT 22
6.2. Prospektywna wizja sposobów rozwiązywania problemów społecznych 38
6.3. Obszary strategiczne, cele strategiczne i cele szczegółowe oraz ich realizacja 40
6.3.1. Obszary strategiczne 40
6.3.2. Cele szczegółowe i ich realizacja 41
7. System zarządzania i aktualizacji strategii 50
8. Zestawienie tabel, wykresów, map 52

1. PODSTAWY PRAWNE OPRACOWANIA STRATEGII

Podstawą prawną opracowania niniejszej Strategii są w szczególności następujące akty prawne:

1. Ustawa z dnia 12 marca 2004 o pomocy społecznej (t. j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1876) obliguje Gminy do opracowania strategii rozwiązywania problemów społecznych. Według art. 17. 1. w/w Ustawy: Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy:
   1) opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka [...].
2. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t. j. Dz. U. z 2019 r., poz. 2277, ze zmianami) stanowi: Realizacja zadań, o których mowa w ust. 1, jest prowadzona w postaci gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, stanowiącego część strategii rozwiązywania problemów społecznych, uchwalanego corocznie przez radę gminy. Program jest realizowany przez ośrodek pomocy społecznej, o którym mowa w przepisach o pomocy społecznej, lub inną jednostkę wskazaną w programie. W celu realizacji programu wójt (burmistrz, prezydent miasta) może powołać pełnomocnika (art. 4 ust. 2).
3. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r o przeciwdziałaniu narkomanii (t. j. Dz. U. z 2020 r., poz. 2050 ze zmianami) stanowi: Wójt (burmistrz, prezydent miasta) w celu realizacji zadań, o których mowa w ust. 1, opracowuje projekt Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii, zwanego dalej „Gminnym Programem", uwzględniając zadania określone w art. 2 ust. 1 pkt 1—3 oraz kierunki działań wynikające z Krajowego Programu. Gminny Program stanowi część gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych (art. 10 ust. 2).

Poza tym należy nadmienić także o wielu innych aktach prawnych, w oparciu o które jest opracowana niniejsza Strategia, w tym przede wszystkim:

- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t. j. Dz. U. z 2020 r. poz. 713, ze zmianami).
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz.U. z 2020 poz. 821).
- Ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t. j. Dz. U. z 2020 r. poz. 111 ze zmianami).
- Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (t. j. Dz.U. z 2020 poz. 808 ze zmianami).
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t. j. Dz.U. z 2020 poz. 218, ze zmianami).
- Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t. j. Dz.U. z 2020 poz. 1409, ze zmianami),
- Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (t. j. Dz.U. z 2020 poz. 176).
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t. j. Dz.U. z 2020 poz. 426, ze zmianami),
- Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (t. j. Dz.U. z 2019 poz. 2133).

- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t. j. Dz.U. z 2020 poz. 1057, ze zmianami);
- Ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (t. j. Dz. U. z 2019 r. poz. 2407, ze zmianami).
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu „Dobry start" (t. j. Dz. U. z 2018 r., poz. 1061, ze zmianami).

Podczas realizacji strategii zajdzie również potrzeba odwołania się do innych aktów prawnych, m.in. z zakresu edukacji, kultury, ochrony zdrowia i budownictwa socjalnego.

2. UCZESTNICY, PROCES USPOŁECZNIANIA, PROCEDURY

Uspołecznienie procesu planowania strategicznego jest wymogiem Unii Europejskiej i wiąże się w praktyce z zastosowaniem w procesie planowania co najmniej dwóch z czterech niżej podanych zasad polityki strukturalnej Unii Europejskiej:

- **programowanie** – obowiązek tworzenia długookresowych strategii i planów rozwoju na poziomie narodowym, wojewódzkim i wszędzie tam, gdzie jest to uzasadnione potrzebami lokalnymi – także na poziomie gmin i powiatów;
- **subsydiarność** – jasne określenie kompetencji władzy wykonawczej różnych szczebli i upoważnienie (na mocy stosowanych aktów prawnych) samorządów do programowania i realizacji polityki społecznej regionu;
- **partnerstwo** – statutowy obowiązek konsultowania polityki społecznej z partnerami społecznymi na każdym poziomie programowania polityki społecznej;
- **koncentracja** – wybór i ustalenie hierarchii priorytetów w ramach programów operacyjnych i systematyczne zwiększanie przydziału środków na te działania w obszarach, na których koncentrują się problemy społeczne i ekonomiczne.

W poniższej strategii zostały uwzględnione wszystkie wyżej wymienione zasady.

Słownik pojęć

WIZJA - dokąd zmierzamy, kim chcemy się stać, w imię jakich wartości działamy,
MISJA – sens naszego istnienia i działania,
PRIORYTETY – najważniejsze cele, pierwszoplanowa sprawa,
CELE (KIERUNKI STRATEGICZNE) – opisują pożądane zmiany struktury powiązań i jakości w podsystemach rozwoju,
ZADANIA – upodmiotowiony harmonogram działań.

3. CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA SPOŁECZNEGO

3.1. Położenie i terytorium

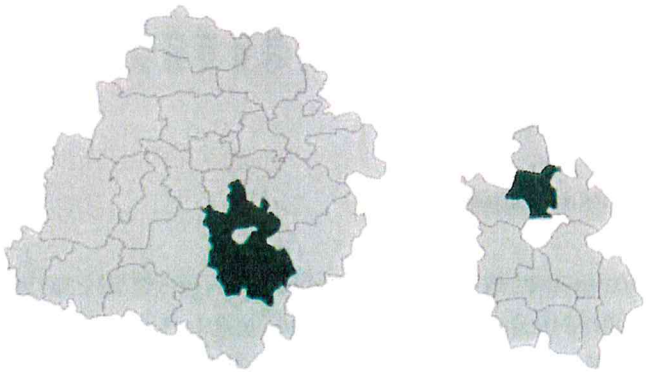
Gmina Moszczenica zajmuje 11149 ha powierzchni kraju co stanowi 0,61 % województwa łódzkiego, którego łączna powierzchnia to 18218,95 km² oraz stanowi 7,80 % powierzchni powiatu piotrkowskiego, którego powierzchnia wynosi 142877 ha.

Gmina Moszczenica to jedna z jedenastu gmin powiatu i bezpośrednio graniczy:

- od północy – z gminą Czarnocin oraz z Gminą Będków;
- od zachodu – z gminą Tuszyn i Gminą Grabica;
- od wschodu – z gminą Wolbórz;
- od południa – z miastem Piotrków Trybunalski.

Na terenie Gminy Moszczenica znajdują się następujące sołectwa: Baby, Białkowice, Gajkowice, Gazomia Stara, Gazomia Nowa, Gościmowice Pierwsze, Gościmowice Drugie, Gościmowice Drugie – Powęziny, Jarosty, Karlin, Kiełczówka, Kosów, Michałów, Moszczenica, Moszczenica-Osiedle, Wola Moszczenicka, Podolin, Pomyków, Raciborowice, Raków, Rękoraj, Sierosław, Srock oraz następujące miejscowości: Baby, Białkowice, Dąbrówka, Daszówka, Gajkowice, Gazomia Stara, Gazomia Nowa, Gościmowice Pierwsze, Gościmowice Drugie, Jarosty, Karlin, Kiełczówka, Kosów, Michałów, Moszczenica, Wola Moszczenicka, Podolin, Pomyków, Raciborowice, Raków, Raków Duży, Rękoraj, Sierosław, Srock.

Mapa 1. Położenie gminy Moszczenica i powiatu piotrkowskiego

Źródło: Vademecum Samorządowca,
https://lodz.stat.gov.pl/vademecum/vademecum_lodzkie/portrety_gmin/piotrkowski/gmina_moszczenica.pdf

Moszczenica oddalona jest o 10 km od Piotrkowa Trybunalskiego, ok. 5 km od trasy szybkiego ruchu S8 Warszawa-Katowice, ok. 5 km od drogi ekspresowej Gdańsk-Łódź- Katowice i ok. 15 km od autostrady A1 Gdańsk- Toruń- Łódź- Katowice.

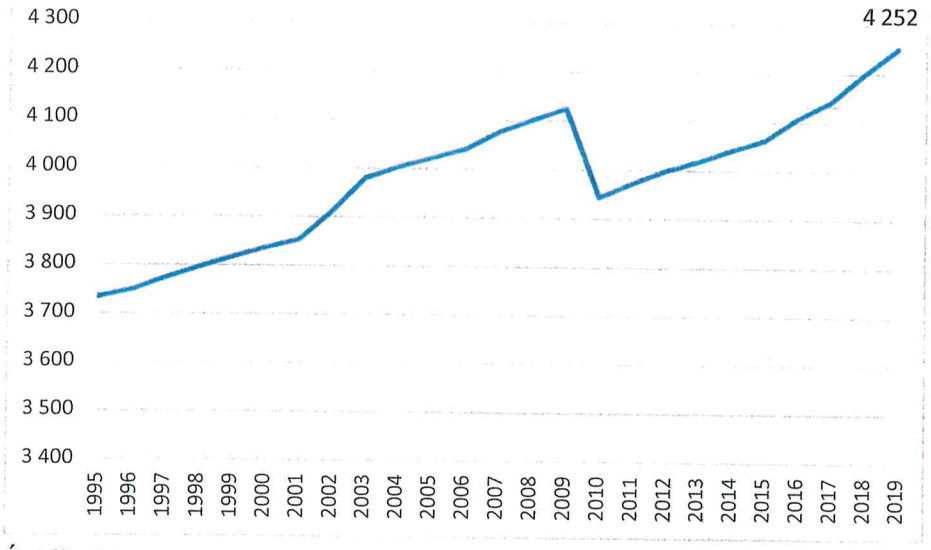
Zasoby mieszkaniowe na terenie gminy Moszczenica

Na terenie gminy Moszczenica w 2019 roku występowało łącznie 4200 nieruchomości. Na każdych 1000 mieszkańców przypada zatem 327 mieszkań. Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa łódzkiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski.

W 2019 roku w gminie Moszczenica oddano do użytku 63 mieszkania. Przeciętna liczba pokoi w nowo oddanych mieszkaniach w gminie Moszczenica to 5,48 i jest znacznie większa od przeciętnej liczby izb dla województwa łódzkiego oraz znacznie większa od przeciętnej liczby pokoi w całej Polsce. Przeciętna powierzchnia użytkowa nieruchomości oddanej do użytkowania w 2019 roku w gminie Moszczenica to 115,60 m^2 i jest znacznie większa od przeciętnej powierzchni użytkowej dla województwa łódzkiego.

Biorąc pod uwagę instalacje techniczno-sanitarne 93% mieszkań przyłączonych jest do wodociągu, 85% nieruchomości wyposażonych jest w ustęp spłukiwany, 78,86% mieszkań posiada łazienkę, 75,50% korzysta z centralnego ogrzewania, a 0,05% z gazu sieciowego.

Wykres 1. Liczba mieszkań na terenie gminy Moszczenica w latach 1995-2019 r.

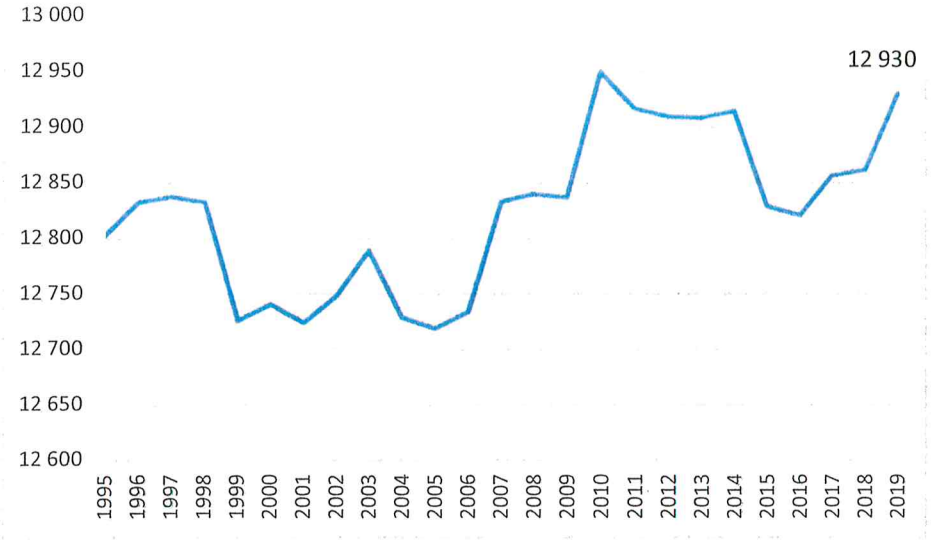

Źródło: BDL GUS, https://bdl.stat.gov.pl/

3.2. Podstawowe dane demograficzne

Gmina Moszczenica ma 12 930 mieszkańców, z czego 51,5% stanowią kobiety, a 48,5% mężczyźni. W latach 2002-2019 liczba mieszkańców wzrosła o 1,4%. Średni wiek mieszkańców wynosi 40,5 lat i jest mniejszy od średniego wieku mieszkańców województwa łódzkiego oraz nieznacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców całej Polski.

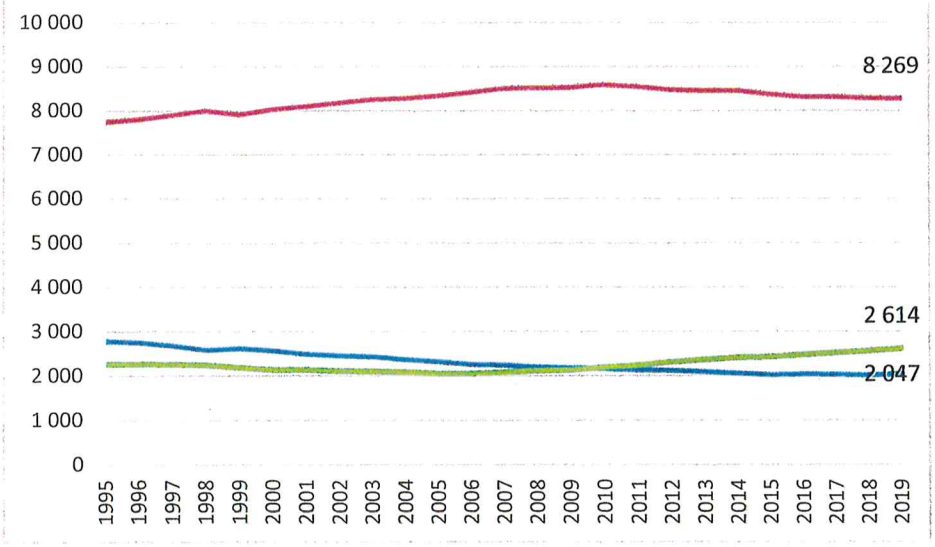
Wykres 2. Ludność gminy Moszczenica w latach 1995-2019 r.

Źródło: BDL GUS, https://bdl.stat.gov.pl/

Analiza struktury wiekowej mieszkańców gminy Moszczenica pozwala stwierdzić, że jest zrównoważona, z niewielką przewagą osób w wieku poprodukcyjnym (20,2% populacji) w stosunku do osób w wieku przedprodukcyjnym (19,2% populacji).

Wykres 3. Struktura ludności gminy Moszczenica według ekonomicznych grup wieku w latach 1995- 2019 r.

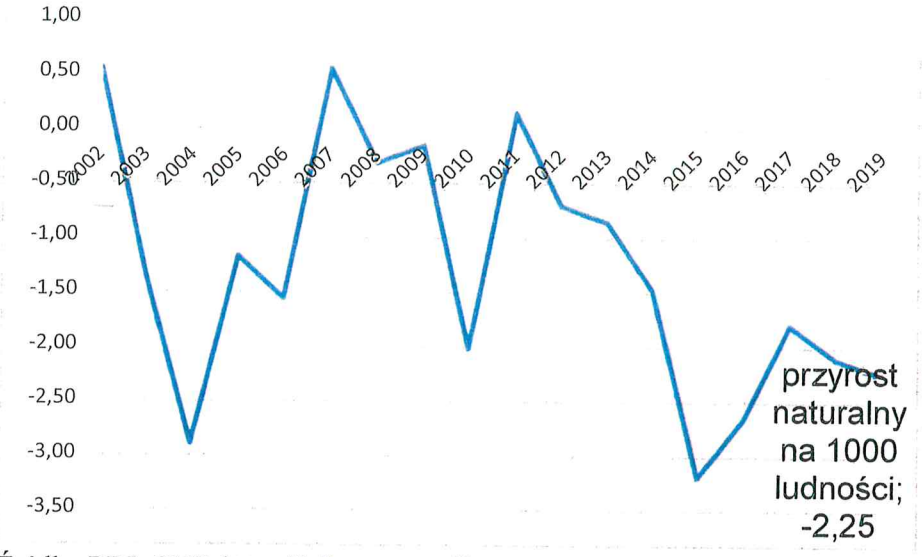

Źródło: BDL GUS, https://bdl.stat.gov.pl/

Gmina Moszczenica ma ujemny przyrost naturalny wynoszący -29. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu -2,25 na 1000 mieszkańców gminy Moszczenica. W 2019 roku urodziło się 126 dzieci, w tym 47,6% dziewczynek i 52,4% chłopców. Średnia waga noworodków to 3 406 gramów. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 0,84 i jest

znacznie większy od średniej dla województwa oraz mniejszy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju.

Wykres 4. Przyrost naturalny na 1000 ludności w gminie Moszczenica w latach 2002-2019 r.

Źródło: BDL GUS, https://bdl.stat.gov.pl/

W 2019 roku zarejestrowano 184 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 116 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosi dla gminy Moszczenica 68. W tym samym roku 4 osoby zameldowały się z zagranicy - daje to saldo migracji zagranicznych wynoszące 4.

3.3. Rynek pracy

W 2019 r. na terenie gminy Moszczenica w rejestrze REGON zarejestrowanych było 895 podmiotów gospodarki narodowej, z czego 720 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W tymże roku zarejestrowano 87 nowych podmiotów, a 31 podmiotów zostało wyrejestrowanych.

Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że najwięcej (858) jest mikro-przedsiębiorstw, zatrudniających 0 - 9 pracowników.

Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w gminie Moszczenica najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności są handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (27,1%) oraz budownictwo (17,1%).

Klasyfikacja rodzaju działalności gospodarczej na terenie gminy Moszczenica:

- 4,1% (37) podmiotów jako rodzaj działalności deklarowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo;
- jako przemysł i budownictwo swój rodzaj działalności deklarowało 29,7% (266) podmiotów;
- 66,1% (592) podmiotów w rejestrze zakwalifikowana jest jako pozostała działalność.

Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w Gminie Moszczenica najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności są: handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (35,6%) oraz budownictwo (24,1%).

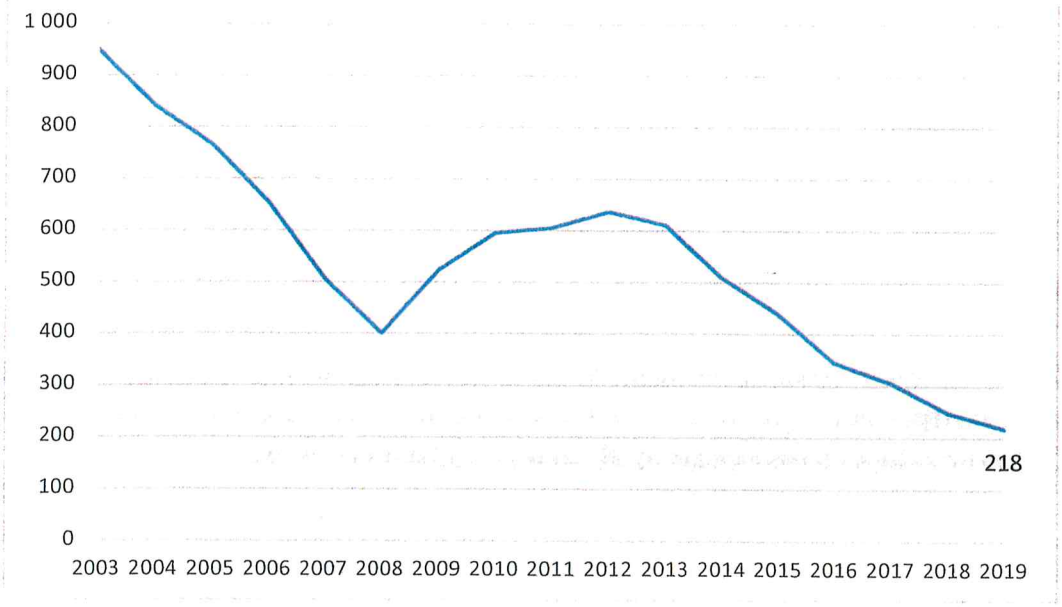
Bezrobocie i pracujący

W Gminie Moszczenica na 1000 mieszkańców pracuje 141 osób. Wśród nich 45,2% wszystkich pracujących ogółem stanowią kobiety, a 54,8% mężczyźni. W 2018 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w Gminie Moszczenica wynosiło 3 695,68 PLN, co odpowiada 76,40% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce.

Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców Gminy Moszczenica 1 579 osób wyjeżdża do pracy do innych gmin, a 380 osób pracujących przyjeżdża do pracy spoza gminy. Zatem saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy jest ujemne i wynosi -1 199.

Bezrobocie rejestrowane w Gminie Moszczenica wynosiło w 2019 roku 4,5% (5,1% wśród kobiet i 4,0% wśród mężczyzn). Należy zauważyć, że liczba bezrobotnych w okresie 2003- 2019 spadła o 733 osoby.

Wykres 5. Liczba bezrobotnych rejestrowych na terenie gminy Moszczenica w latach 2003- 2019

Źródło: BDL GUS, https://bdl.stat.gov.pl/

3.4. Infrastruktura edukacyjna i kulturalna

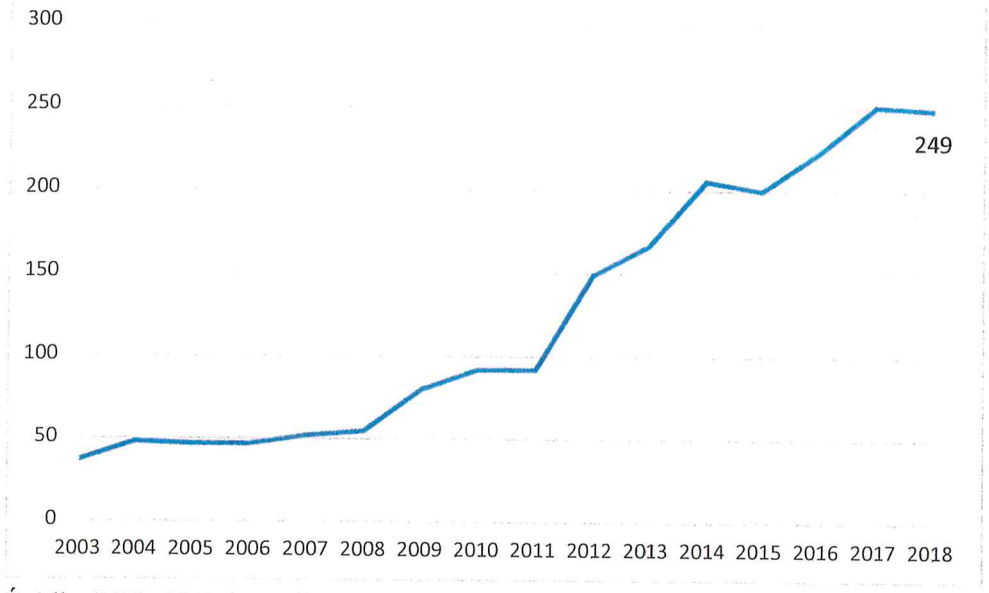
Analizując sytuację społeczno- ekonomiczną gminy należy również zwrócić uwagę na infrastrukturę edukacyjną, kulturalną i zdrowotną. W obszarze polityki społecznej na terenie gminy działa szereg instytucji, których głównym celem są działania z obszaru pomocy społecznej, a także edukacji, kultury, sportu i rekreacji oraz profilaktyki zdrowotnej.

Infrastruktura edukacyjna

W Gminie Moszczenica obecnie funkcjonuje sześć szkół podstawowych, zlokalizowanych w Jarostach, Gazomi, Rękoraju, Babach, w Moszczenicy oraz w Srocku.

Wychowanie przedszkolne na terenie Gminy Moszczenica odbywa się w czterech niepublicznych przedszkolach. Liczba dzieci w wieku 3-6 lat uczęszczających w roku szkolnym 2018/ 2019 r. wynosiła 249 dzieci.

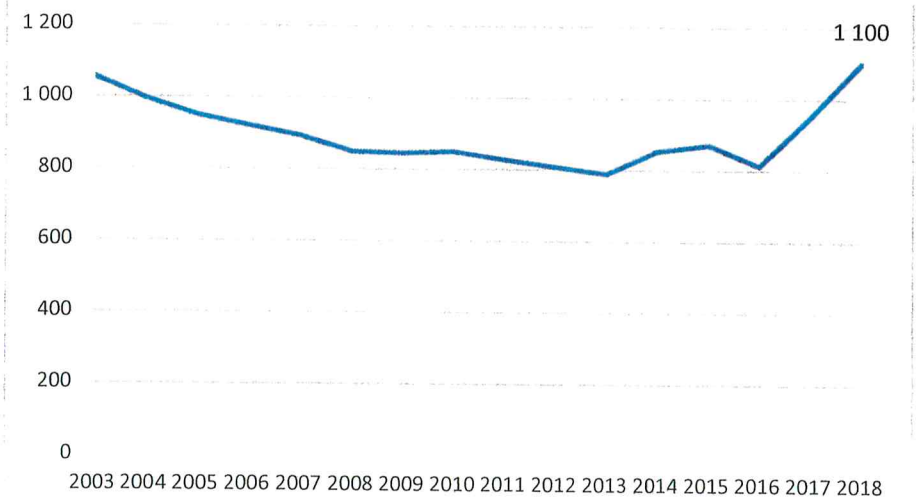
Wykres 6. Liczba dzieci uczęszczająca do przedszkoli na terenie gminy Moszczenica w latach 2003-2018 r.

Źródło: BDL GUS, https://bdl.stat.gov.pl/

Do szkół podstawowych na terenie gminy Moszczenica uczęszczało 1100 uczniów. Ich liczba utrzymuje się na względnie zbliżonym poziomie. Liczba uczniów zwiększyła się od 2016 r o blisko 300.

Wykres 7. Liczba uczniów na terenie gminy Moszczenica w latach 2003–2018 r.

Źródło: BDL GUS, https://bdl.stat.gov.pl/

Infrastruktura kulturalna i sportowa

Duże znaczenie w realizacji zadań w obszarze społecznym mają gminne instytucje kultury oraz instytucje upowszechniające wśród mieszkańców postawy aktywne zapewniając im możliwość uprawiania sportu i rekreacji.

W Gminie Moszczenica funkcjonuje hala sportowa, która wyposażona jest w sprzęt sportowy. Na terenie obiektu znajduje się też boisko trawiaste, nawadniane, o wymiarach 20x40 m. Widownia ma łącznie 530 miejsc siedzących. Ponadto w Moszczenicy działa kompleks boisk sportowych „Orlik" oraz stadion gminny.

Kolejny stadion zlokalizowany jest w Babach. Sale gimnastyczne posiadają szkoły w Jarostach, Rękoraju, Srocku i Moszczenicy.

Funkcję upowszechniania kultury na terenie gminy prowadzi Gminny Ośrodek Kultury i Sportu im. Jana Justyny w Moszczenicy przy ulicy 100-lecia Odzyskania Niepodległości 2; oraz Gminna Biblioteka Publiczna znajdująca się w Moszczenicy wraz z filiami bibliotecznymi znajdującymi się w Babach, Srocku. Biblioteki posiadają łącznie około 44 tys. woluminów, z których korzysta około 1025 czytelników.

Opieka zdrowotna i pomoc społeczna

Rolę placówek ochrony zdrowia na terenie Gminy Moszczenica, pełnią:

- Gminny Zespół Ochrony Zdrowia w Moszczenicy, ul. Piotrkowska 27, 97-310 Moszczenica;
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Help - Med w Raciborowicach 66, 97-310 Moszczenica;
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „CENTRUM ZDROWIA" w Woli Moszczenickiej, ul. Piotrkowska 47 G.

W Gminie Moszczenica funkcjonują także trzy apteki i jeden punkt apteczny:

- Apteka „Pod Kasztanami" s.c. Małgorzata Sicińska, Zbigniew Siciński; ul. Piotrkowska 15a, 97-310 Moszczenica;
- Apteka Roszkowska-Piekielnik Urszula; Wola Moszczenicka, ul. Piotrkowska 60, 97-310 Moszczenica;
- Punkt Apteczny FARMAKOM Sp. z o.o.; Srock, ul. Piotrkowska 2, 97-310 Moszczenica,
- Apteka „DOBRY LEK" Wola Moszczenicka, ul. Proszeńska 2 A, 97-310 Moszczenica.

Pomoc społeczna

Jednostką organizacyjną gminy realizującą zadania własne i zlecone z zakresu pomocy społecznej jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Moszczenicy z siedzibą w Kosowie [zwany dalej także: GOPS lub Ośrodek]. Celem Ośrodka jest podejmowanie wszelkich działań umożliwiających osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości; wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwianie im życia w warunkach odpowiadających godność człowieka, a także podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Do zadań GOPS należy w szczególności:

- realizacja zadań własnych gminy takich jak: przyznawanie i wypłacanie przewidzianych ustawą świadczeń z zakresu pomocy społecznej, m.in. zasiłków stałych, celowych, okresowych i innych,

świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych w miejscu zamieszkania, udzielanie pomocy w formie posiłków, schronienia i niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym w tym bezdomnym, dożywianie dzieci, sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym, kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca, praca socjalna;

- wspieranie rodziny i współfinansowanie pieczy zastępczej;
- podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznanych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych;
- diagnoza potrzeb oraz sprawozdawczość.

Do wydawania indywidualnych decyzji administracyjnych w sprawach należących do przedmiotu wszystkich działań Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Moszczenicy z siedzibą w Kosowie upoważniony jest Kierownik.

W 2019 r. w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Moszczenicy z siedzibą w Kosowie zatrudnienie stanowiło 20,25 etatu dla pracowników na umowę o pracę realizujących zadania z zakresu pomocy społecznej, w tym zgodnie z art. 110 ust. 11 spełniony został wymóg ustawowy, tj. proporcjonalności zatrudnionych pracowników socjalnych do liczby ludności gminy (w stosunku jeden pracownik socjalny na 2 tys. mieszkańców, nie mniej niż trzech pracowników socjalnych). W roku 2019 zatrudnionych było: kierownik GOPS, 5,75 pracowników socjalnych świadczących pomoc w formie pracy socjalnej i przeprowadzających wywiady środowiskowe w środowisku zamieszkania; ponadto są 3 etaty dla osób wykonujących usługi opiekuńcze oraz 10,50 etatów zakwalifikowanych według sprawozdania MPiPS jako "pozostali pracownicy".

4. PROBLEMY SPOŁECZNE WYSTĘPUJĄCE NA TERENIE GMINY MOSZCZENICA

W Gminie Moszczenica według stanu na dzień 31 grudnia 2019 r. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Moszczenicy z siedzibą w Kosowie objął wsparciem łącznie 316 rodzin, którym udzielono świadczenia pieniężne, niepieniężne oraz w postaci pracy socjalnej. W rodzinach objętych pomocą było łącznie 597 osób.

Tabela 1. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w gminie Moszczenica oraz rodzaj przyznanych świadczeń. Stan na 2019 r.

Rodzaj świadczenia	2019	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Pieniężne	218	372
Niepieniężne	92	260

Źródło: Sprawozdanie z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Moszczenicy z siedzibą w Kosowie za 2019 rok.

W 2019 r. głównymi powodami przyznania świadczeń były: ubóstwo (300 osób), niepełnosprawność (201 osób), potrzeba ochrony macierzyństwa (139 osób), długotrwała lub ciężka choroba (249 osób), bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (62 osoby), bezrobocie (118 osób).

Tabela 2. Klasyfikacja powodów udzielania świadczeń w 2019 r.

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin	
	Ogółem	**Liczba osób w gospodarstwach domowych**
Ubóstwo	**175**	**300**
Sieroctwo	**0**	**0**
Potrzeba ochrony macierzyństwa	**31**	**139**
Bezdomność	**9**	**9**
Bezrobocie	**65**	**118**
Niepełnosprawność	**124**	**201**
Długotrwała lub ciężka choroba	**142**	**249**
Bezradność w sprawach opiek.-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - ogółem	**20**	**62**
Alkoholizm	**20**	**26**
Narkomania	**0**	**0**
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	**2**	**2**
Sytuacja kryzysowa	**4**	**4**

Źródło: Sprawozdanie z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Moszczenicy z siedzibą w Kosowie za 2019 rok.

Wspieranie rodziny i piecza zastępcza

Sytuacja rodzin została przedstawiona w oparciu o dane statystyczne będące w zbiorach Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Moszczenicy z siedzibą w Kosowie, który ewidencjonuje informacje o rodzinach doświadczających różnych problemów oraz udzielanych rodzinom formach wsparcia.

W latach 2017- 2019 r. w gminie zaobserwowano spadek ogólnej liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej. Udzielane rodzinom wsparcie ma na celu pomoc w rozwiązaniu trudnych życiowych problemów oraz zapobieganie niekorzystnym zjawiskom powodującym trudności rozwojowe dzieci i młodzieży. Priorytetem w działaniu lokalnych podmiotów wspierających rodziny z dziećmi jest przede wszystkim zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego w rożnych formach.

Problemy rodzin niepełnych, podobnie jak wielodzietnych dotyczą zarówno sfery niedostatku, zaniedbań opiekuńczych powiązanych z niewydolnością wychowawczą rodziców, ale też schorzeniami, niepełnosprawnością i innymi problemami utrudniającymi prawidłowe funkcjonowanie w społeczeństwie.

Wielość problemów z jakimi borykają się rodziny zamieszkujące na terenie Gminy Moszczenica jest zróżnicowana. Jedną z takich form stanowi dożywianie dzieci w szkołach i placówkach edukacyjnych.

W latach 2017- 2019 r. w gminie Moszczenica pomoc ta miała tendencję spadkową. W 2019 r. było 97 świadczeniobiorców - dzieci (wartość świadczeń: 52.897 zł).

Przedstawiona powyżej diagnoza pokazuje, że problemy rodzin z dziećmi na terenie gminy Moszczenica dotyczą zarówno kwestii socjalnych, wielodzietności, niepełnego rodzicielstwa. Marginalnie występuje problem zaniedbań opiekuńczych powodujący konieczność umieszczania dzieci w systemie pieczy zastępczej.

5. DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Na podstawie raportu z diagnozy społecznej, zrealizowanej na zlecenie Gminy Moszczenica, przedstawia się obraz problemów społecznych na terenie gminy z perspektywy mieszkańców. Badany obszar dotyczył poniższych kwestii:

- warunków życia mieszkańców gminy;
- ubóstwa;
- osób niepełnosprawnych;
- problemów osób starszych oraz młodzieży.

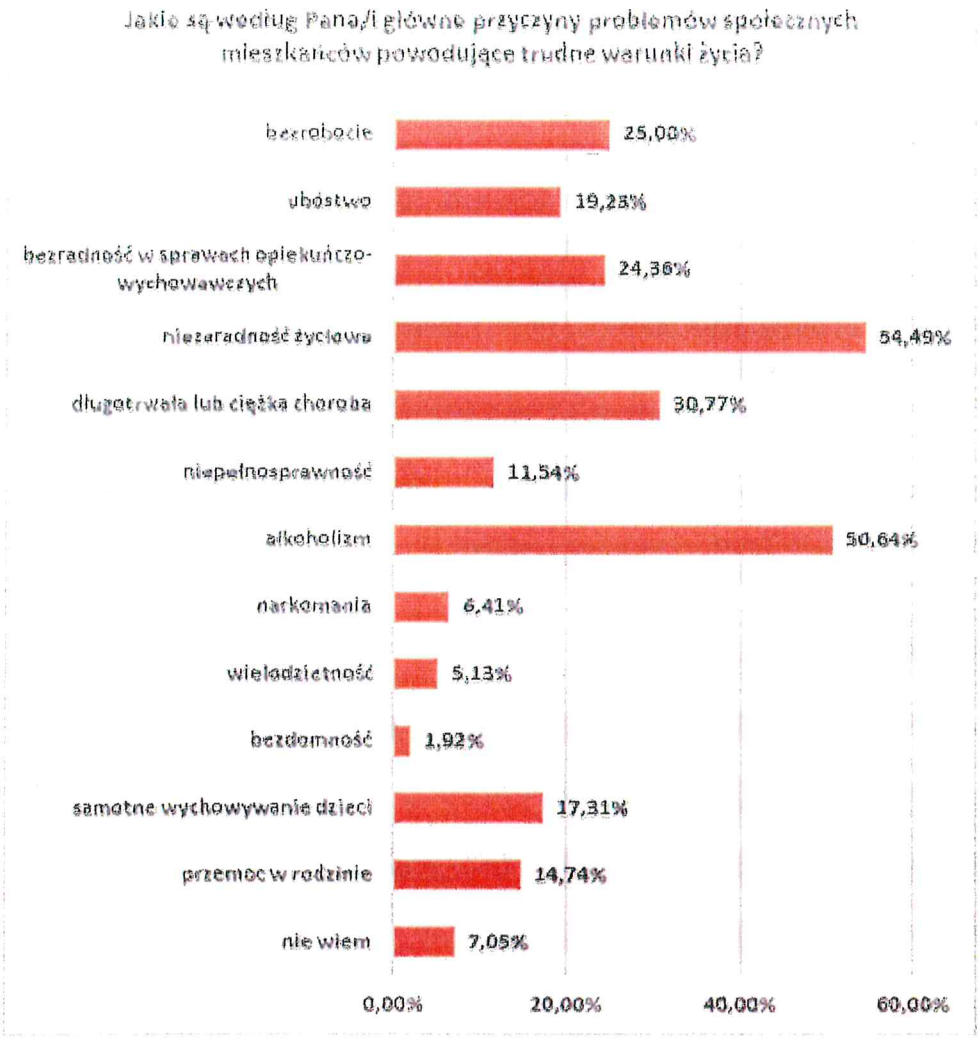
Badania realizowano od października do grudnia 2020 roku. W badaniu łącznie wzięło udział 156 losowo dobranych osób, w tym zdecydowaną większość stanowiły kobiety (71,79%). W grupie ankietowanych osób największą część stanowiły osoby w wieku 36-45 lat (43,59%). Udział badanych w wieku 46 do 55 lat wynosił 25%.

Analizując odpowiedzi respondentów dotyczących ich sytuacji materialnej dostrzega się, że najwięcej osób ocenia ją na dobrą (44,23%) lub twierdzi, iż nie jest ona ani dobra ani zła (41,67%). Bardzo dobrze swoją sytuację materialną ocenia 7,69% osób, zaś 6,41% uważa, że jest ona zła.

Mieszkańców poproszono o ocenę aktualnych warunków życia. Najwięcej badanych osób deklaruje, że warunki życia mieszkańców są średnie (37,18%). Pozostałe osoby określiły je na raczej dobre (28,21%), dobre (21,15%), a także 5,13% uważa, że są bardzo dobre. Negatywną ocenę zadeklarowało 5,77% osób zaznaczając odpowiedź „raczej złe" oraz 2,56% osób twierdząc, że warunki życia na terenie gminy są złe.

Ankietowanych poproszono o wskazanie głównych przyczyn problemów społecznych, które powodują trudne warunki życia w gminie. Więcej niż połowa ankietowanych wskazywała na niezaradność życiową (54,49%) oraz alkoholizm (50,64%). Wśród pozostałych przyczyn badani wskazali między innymi: długotrwałą lub ciężką chorobę (30,77%), bezrobocie (25,00%), bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (24,36%), ubóstwo (19,23%), samotne wychowywanie dzieci (17,31%), przemoc w rodzinie (14,74%), czy też niepełnosprawność (11,54%).

Wykres 8. Ocena przyczyn problemów społecznych mieszkańców powodujących trudne warunki życia na terenie Gminy Moszczenica.

Źródło: Opracowanie własne.

Mieszkańców poproszono o oszacowanie liczby rodzin ubogich na terenie Gminy Moszczenica. Większość ankietowanych przyznała, że słyszała o takich rodzinach (42,31%). Znaczna część badanych zadeklarowała także znajomość ubogich rodzin: 32,69% osób zna nielicznie takie rodziny, a 12,18% zna wiele takich rodzin. 12,82% respondentów nie słyszało o takich rodzinach w gminie.

Zdaniem ankietowanych głównymi przyczynami popadania w ubóstwo są w większości uzależnienia (65,38%). Pozostałymi głównymi czynnikami wymienianymi przez respondentów są kolejno: rozpad rodziny (40,38%), dziedziczenie ubóstwa (39,74%), choroby (38,46%), bezrobocie (37,82%), niedostosowanie społeczne (30,13%) oraz niepełnosprawność (15,38%).

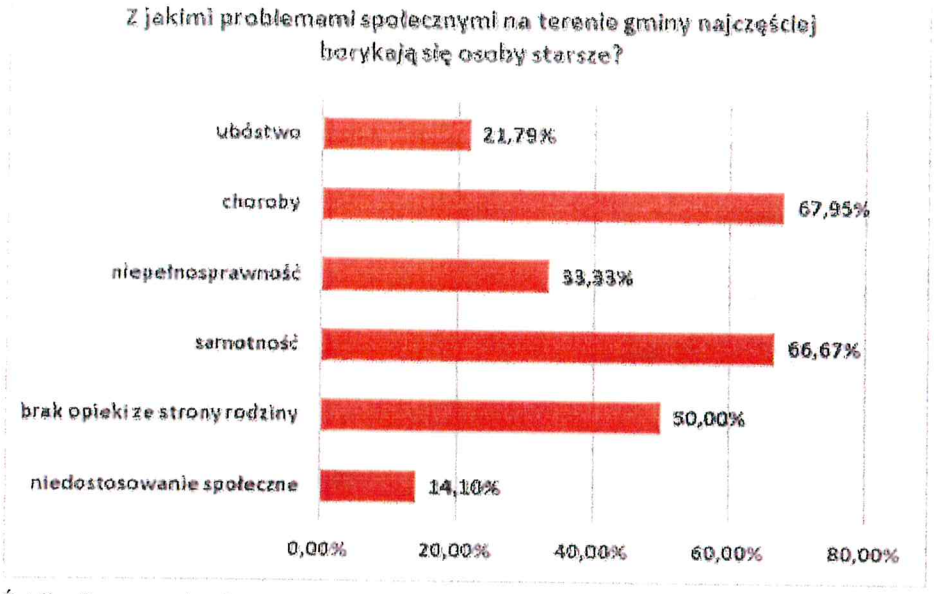
Dodatkowo ankietowanych zapytano o trudności osób niepełnosprawnych. Osoby niepełnosprawne na terenie Gminy Moszczenica borykają się z wieloma problemami. Są to kolejno: utrudniony dostęp do placówek rehabilitacyjnych (39,10%), bariery architektoniczne (37,18%), utrudniony dostęp do usług opiekuńczych (36,54%), izolacja (33,33%), utrudniona możliwość korzystania ze środków transportu (32,05%), a także brak akceptacji w środowisku lokalnym (30,13%), bezrobocie (29,49%) oraz problemy psychologiczne (26,28%).

Jedynie 3,21% respondentów uważa, że oferta pomocy dla osób niepełnosprawnych w gminie jest wystarczająca, zaś 10,90% uważa, że jest raczej wystarczająca. Z tą opinią nie zgodziło się 46,16% osób, w tym 30,13% uważa, że jest ona raczej niewystarczająca, a dla 16,03% osób jest ona niewystarczająca. Najwięcej osób wśród badanych miało trudności w określeniu ilości potrzebnej pomocy osobom niepełnosprawnym (39,74%).

Kolejną istotną rzeczą o jaką zostali zapytani mieszkańcy jest ocena dostępu do opieki zdrowotnej na terenie gminy. Zdania respondentów są podzielone niemal po połowie: 51,28% uważa, że dostęp jest niewystarczający, a 48, 72% osób nie zgadza się z tą opinią.

Mieszkańców poproszono również o wskazanie problemów, z jakimi borykają się osoby starsze w gminie. Ponad połowa badanych wskazała na choroby (67,95%), samotność (66,67%) oraz brak opieki ze strony rodziny (50,00%). Co trzecia osoba wskazała na niepełnosprawność (33,33%), 21,79% osób na ubóstwo, a 14,10% uważa, że problemem osób starszych jest niedostosowanie społeczne.

Wykres 9. Opinia respondentów na temat rodzajów problemów społecznych dotykających osoby starsze

Źródło: Opracowanie własne.

Ostatnie pytanie dotyczyło oceny zaangażowania władz gminy w życie społeczne mieszkańców. Większość ankietowanych ocenia je na dostateczne (32,69%). Bardziej pozytywnie ocenia je 22,44% respondentów, w tym 19,23% na dobre, a 3,21% na bardzo dobre. Odmiennego zdania jest 15,38% badanych osób. Pozostałe 24,36% ankietowanych wskazało odpowiedź „trudno powiedzieć", a 5,13% „nie wiem".

REKOMENDACJE DLA GMINY MOSZCZENICA

Celem badania, było przedstawienie aktualnych problemów i zagrożeń społecznych dotykających Gminę Moszczenica w odniesieniu do opinii dorosłych mieszkańców.

Cel ten został osiągnięty w toku weryfikacji zebranego materiału badawczego, będącego podstawą do opracowania wniosków i rekomendacji, które następnie posłużą do tworzenia różnego rodzaju programów pomocowych zmierzających do poprawy sytuacji na terenie gminy, w tym jakości życia jej

mieszkańców. Na podstawie otrzymanych wyników zostaną podkreślone najważniejsze kwestie problemowe, wymagające uwagi ze strony władz samorządowych.

W odniesieniu do problemu biedy i ubóstwa, starzenia się społeczeństwa oraz sytuacji osób niepełnosprawnych w gminie zaleca się:

- organizowanie form pomocy dla osób ubogich: zasiłki i świadczenia, mieszkania socjalne, zbiórki pieniędzy, ubrań, żywności połączone z odpowiednimi kompleksowymi programami pozwalającymi wyjść z grupy marginalnej;
- dołożenie starań ze strony szkoły, w celu identyfikacji problemów finansowych w rodzinach uczniów oraz pomoc tym osobom (darmowe podręczniki, wyprawki szkolne, stypendia);
- identyfikowanie osób pozostających bez zatrudnienia i pomoc im obejmującą pośrednictwo zawodowe, w tym szkolenia z poszukiwania pracy oraz wsparcie dla osób wchodzących lub powracających na rynek pracy;
- osoby niepełnosprawne to grupa wyraźnie potrzebująca wsparcia ukierunkowanego na poprawę jakości życia we wszystkich obszarach, wsparcia skutecznego i działającego w sposób kompleksowy;
- ważne jest podejmowanie akcji promujących włączenie osób niepełnosprawnych w życie społeczne, budujących pozytywne nastawienie społeczne, otwartość społeczną na te niepełnosprawności, a także przekazujących rzetelne informacje na temat tych niepełnosprawności. Niewiedza jest często źródłem niechęci, mitów i niekorzystnych stereotypów, które rzutują na wszystkie sfery życia osób niepełnosprawnych, w tym także na ich bardzo niekorzystną sytuację na rynku pracy;
- w procesie aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych należy uwzględnić działania podnoszące ich motywację, a także motywację ich otoczenia;
- w programach aktywizacyjnych o zindywidualizowanym wsparciu należy objąć doradztwem lub wsparciem psychologicznym beneficjenta ostatecznego oraz jego rodzinę – adresując wszelkie obawy i kontrargumenty;
- wydaje się, iż obok bezpośredniego wsparcia w zakresie aktywizacji zawodowej kierowanego do osób niepełnosprawnych oraz pracodawców konieczne są także działania zmierzające do zmiany światopoglądu, redukcji uprzedzeń i zwalczania stereotypów wśród pracodawców i ich pracowników. Bez zmiany postaw pracodawców i edukacji społecznej bariery w dostępie do zatrudnienia nie zostaną przełamane, mimo wyraźnych bodźców ekonomicznych. W tym kontekście niezbędne jest prowadzenie kampanii społecznych adresowanych do ogółu społeczeństwa oraz działań edukacyjnych skierowanych do dzieci i młodzieży, aby kształtować nowe spojrzenie na osoby niepełnosprawne. Ważne jest upowszechnianie informacji na temat możliwości osób niepełnosprawnych, ich motywacji, podejścia do życia i potrzeby pełnego uczestnictwa w życiu społecznym;
- informowanie na temat realizowanych przez gminę działaniach, mających na celu aktywizację zawodową i wyrównywanie szans na rynku pracy, powinny być rozpowszechniane wśród mieszkańców za pomocą broszur, ulotek i plakatów w miejscach publicznych, lokalnych mediach, prasie i Internecie;
- poprawa dostępu do rehabilitacji zdrowotnej oraz zapewnienie ciągłości rehabilitacji, w przypadku takich potrzeb;

- wspieranie aktywności społecznej seniorów poprzez pomoc dla szeroko pojętych organizacji pozarządowych grupujących seniorów i/lub działających na ich rzecz.

Celem niwelowania zagrożeń wpływających na występowania problemów społecznych w Gminie Moszczenica, dodatkowo zaleca się wprowadzenie następujących działań:

- skuteczniejsza profilaktyka uzależnień z zastosowaniem metod innowacyjnych i skutecznych dla odbiorcy;
- rozmowy ze specjalistami z dziedziny profilaktyki zdrowia, psychologii, pedagogiki;
- spotkania profilaktyczne z osobami uzależnionymi, pomoc psychologiczną i promowanie postaw szacunku do drugiego człowieka;
- współpraca z organizacjami pozarządowymi świadczącymi usługi podnoszenia kwalifikacji pracowników zajmujących się szeroko pojętą profilaktyką uzależnień;
- promocja zdrowego stylu życia, poprzez ułatwienia w dostępie do infrastruktury sportowej oraz świadczenie usług związanych z upowszechnianiem sportu;
- aktywizacja osób biernych w działaniach na rzecz wspólnego dobra (ochrona środowiska, rekreacja, integracja, ekumenizm), jak też aktywizacja rodziny we wspólne spędzanie czasu wolnego, tak by czas z dzieckiem nie był tylko obowiązkiem, ale też czasem własnego rozwoju i poznawania najbliższych osób;
- inicjatywy lokalne działają na rzecz integracji społecznej mieszkańców oraz przeciwdziałają wykluczeniu społecznemu, dlatego koniecznym jest podniesienie wiedzy z zakresu możliwości i korzyści płynących z podejmowania różnorodnych inicjatyw społecznych, a także informowanie mieszkańców o różnorodnych zajęciach realizowanych na terenie gminy, umożliwiających pozytywną organizację czasu wolnego mieszkańców;
- realizacja nowatorskich działań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, czy udzielania pomocy osobom starszym i niepełnosprawnym, wdrażanie nowoczesnych metod pracy socjalnej (model pracy interdyscyplinarnej, spotkania rodzinne, mediacje rodzinne);
- realizacja strategii edukacyjnych, czyli programy edukacyjne i profilaktyczne, warsztaty dla rodziców, treningi umiejętności rodzicielskich itp. Przykładem jest Szkoła dla Rodziców i Wychowawców – warsztaty umiejętności wychowawczych opartych na metodzie Thomasa Gordona oraz Adele Faber i Elanie Mazlish. Warsztaty są przeznaczone dla rodziców, którzy doświadczają kłopotów wychowawczych w kontaktach z dziećmi a także dla takich rodziców, którzy chcą uniknąć błędów i sami poszukują wiedzy i umiejętności wychowawczych;
- strategie informacyjne, czyli broszury informacyjne, foldery i inne materiały drukowane, wykorzystanie mass mediów dla propagowania określonych treści przeznaczonych dla dużych populacji (typu Stop Dopalaczom, Kocham – nie biję), jak i dla rodzin z grup ryzyka. Istotną rolę odgrywa tutaj Internet i tworzone tam portale.

Badanie przeprowadzone na terenie Gminy Moszczenica miało na celu zdiagnozowanie oraz określenie głównych problemów występujących wśród społeczności lokalnej.

6. POZYCJA STRATEGICZNA GMINY MOSZCZENICA

6.1. Analiza SWOT

Głównym narzędziem oceny uwarunkowań jest analiza SWOT. Jest to metoda służąca do badania otoczenia organizacji oraz analizy jej wnętrza. Analiza SWOT oparta jest na prostym schemacie klasyfikacyjnym, w którym czynniki wpływające dzielimy na:

1. wewnętrzne pozytywne – mocne strony (Strengths),
2. wewnętrzne negatywne – słabe strony (Weeknesses),
3. zewnętrzne pozytywne – szanse (Opportunities),
4. zewnętrzne negatywne – zagrożenia (Threats).

Ocena potencjału w aspekcie słabych i mocnych stron pozwala na określenie siły i słabości gminy w zakresie analizowanych sfer społecznych. Silny potencjał to baza umożliwiająca budowanie strategii, słabości to problemy i ograniczenia do pokonania. Zagrożenia to ostrzeżenie przed niepożądanym rozwojem warunków zewnętrznych, szanse to wsparcie i inspiracje dla lokalnej polityki społecznej.

Poniżej w formie tabelarycznej przedstawione zostały wyniki prac uczestników zespołu ds. planowania strategicznego, będących współautorami strategii opartej o diagnozę SWOT.

ANALIZA SWOT

Przykłady zagadnień	Mocne strony	Słabe strony	Szanse	Zagrożenia
Położenie administracyjne Gminy Moszczenica	- Centrum kraju; - Bliskość do dużych miast; - Położenie w centrum Polski ok. 5 km od drogi ekspresowej S8 Warszawa; – Wrocław i ok. 15 km od autostrady A1 Gdańsk – Toruń – Łódź – Katowice;	- Słabo rozwinięta agroturystyka;	- Zainteresowanie działaniami rekreacyjnymi na terenie gminy przez osoby z dużych aglomeracji miejskich; - Lepsze wykorzystanie potencjału turystycznego gminy, rosnąca popularność agroturystyki;	
Komunikacja z okolicznymi miastami	- Bliskość do miast: Piotrków Trybunalski, Tomaszów Mazowiecki, Bełchatów; - PKP, połączenia prywatnych przewoźników (BUS); - 10 km od Piotrkowa Trybunalskiego, 5 km od drogi ekspresowej S8 – Warszawa – Wrocław, 15 km od autostrady A1;	- Brak usług komunikacyjnych ze wsi leżących na obrzeżach gminy; - Duża liczba mieszkańców korzysta z dojazdów rowerami, ale brak ścieżek rowerowych, które byłyby dużo bezpieczniejsze od jazdy rowerami po ulicach.		

	- Przez gminę przebiega linia kolejowa nr 1 (Warszawa Zachodnia – Katowice), stacje: Baby, Moszczenica, Jarosty; - Przez gminę przebiega droga wojewódzka 716 Piotrków Trybunalski – Koluszki, uzupełnieniem jest sieć dróg powiatowych i dróg gminnych; - Usługi komunikacyjne świadczą linie prywatnego przewoźnika.			
Wystarczająca opieka medyczna (lekarze pierwszego kontaktu/łatwy-trudny dostęp)	- Dwa ośrodki zdrowia (publiczny i niepubliczny), w ramach których działają: poradnia lekarza POZ, gabinet ginekologiczny i położnej, gabinety stomatologiczne, punkt szczepień, laboratorium oraz Zakład Opiekuńczo – Leczniczy; - Trzy apteki;			- Niewystarczający dostęp do opieki medycznej, w tym profilaktyki;
Wystarczająca opieka medyczna (lekarze specjaliści/łatwy-trudny	- Możliwość skorzystania z konsultacji specjalistycznych:	-Brak dostępu do specjalistów m.in.:		- Niewystarczający dostęp do opieki medycznej, w tym profilaktyki;

dostęp, jakich specjalistów brakuje)	kardiolog, neurolog;	psychiatra, laryngolog, gastrolog, ortopeda, itp.; - Brak dostępu do lekarzy innych specjalizacji – najbliżej w Piotrkowie Trybunalskim;		
Działalność jednostek na rzecz bezpieczeństwa mieszkańców (wystarczająca/niewystarczająca, poprawa jakich działań stanowić może szansę na rozwiązanie problemu społecznego)	- OSP w większości miejscowości na terenie gminy; - Budynek Komisariatu Policji; - Gminny monitoring w miejscach publicznych (targowisko, park gminny, obiekty użyteczności publicznej);	- Policja (komisariat poza gminą, posterunek czynny tylko raz w tygodniu); - Nieadekwatna liczba patroli policyjnych, etatów; - Ścisła współpraca z Komisariatem Policji - siedziba Komisariatu Policji w innej gminie (Wolbórz) stąd też wolniejsza reakcja na różne zdarzenia kryminalne;	- Zwiększenie godzin urzędowania Posterunku Policji w Moszczenicy; - Zwiększenie bezpieczeństwa mieszkańców;	- Gmina czyni starania o utworzenie Komisariatu Policji w Moszczenicy; - Przekazanie lokalu i sprzętu komp. dla Posterunku Policji w Moszczenicy; - Niewystarczająca ilość środków finansowych na utrzymanie stanowisk; - Brak obsady kadrowej;
Dostęp do usług telekomunikacyjnych i Internetu	- Sieć światłowodowa wybudowana w ramach projektu ELeader umożliwiająca mieszkańcom dostęp do internetu; - Pozyskiwanie środków zewnętrznych na sprzęt	- Ograniczony dostęp do bezpłatnego internetu.	- Rozbudowa sieci internetowej; - W przyszłości dostęp wszystkich mieszkańców do szerokopasmowego internetu;	- Brak wystarczającej kadry reagującej błyskawicznie w przypadku awarii sieci;

	komputerowy dla szkół – projekt „Zdalna Szkoła”; - Podniesienie kompetencji cyfrowych mieszkańców gminy poprzez realizację projektu;		
Działalność Kościoła katolickiego	- Wolontariat kościelny, grupa wsparcia, schola integrująca dzieci, Caritas; - Na terenie gminy działają cztery parafie: Moszczenica, Baby, Srock i Karlin; - Społeczność parafialna organizuje akcje na rzecz osób najuboższych będących w potrzebie; - Organizacja wycieczek, w których udział biorą rodziny, osoby starsze, osoby z uzależnieniem alkoholowym; - Parafia jest organizatorem kolonii letnich i ferii zimowych dla dzieci i młodzieży, pozyskując środki finansowe z Gminnej		

	Komisji Przeciwdziałania Problemom Alkoholowym oraz akcji organizowanych przez ministrantów (np. sprzedaż zniczy, świec adwentowych); - Działalność scholi jako alternatywa spędzania czasu i podnoszenia umiejętności dla dzieci i młodzieży;			
Infrastruktura gminy (czym gmina może się pochwalić i stanowi jej mocną stronę, czego brakuje, a rozwiązałoby ewentualnie zgłaszane problemy/potrzeby mieszkańców)	- Dobry stan infrastruktury drogowej, oczyszczalnia ścieków, składowisko odpadów komunalnych, częściowa gazyfikacja gminy; - Pięknie zagospodarowany teren parku (fontanna, alejki, monitoring); - Orlik, hala sportowa, Gminny Ośrodek Kultury i Sportu, Gminna Biblioteka Publiczna, domy ludowe, place zabaw, wyremontowane	- Niski stopień skanalizowania gminy, niszczenie nawierzchni drogowych, brak ścieżek rowerowych w niektórych miejscowościach; - Brak wydajnej sieci wodno – kanalizacyjnej; - Zdewastowany zabytek – pałacyk;	- Położenie tranzytowe gminy, dalsza rozbudowa sieci gazowej i kanalizacyjnej; - Odrestaurowanie zdegradowanych zabytków i uatrakcyjnienie terenu;	- Modernizacja i rozbudowa sieci wodno – kanalizacyjnej oraz ujęć wody; - Planowana rozbudowa gazociągu;

	główne ciągi komunikacyjne;			
Rozwój przedsiębiorczości (dynamika liczby przedsiębiorców, inne)	- Na terenie gminy prosperują duże zakłady pracy – IKEA, FM LOGISTIC, NOWALIJKA, markety spożywcze, budowlane, duża ilość firm prywatnych; - Wspieranie funkcjonujących i zakładających działalność przedsiębiorców w pozyskiwaniu środków na rozwój; - Moszczenickie Tereny Inwestycyjne – pozyskiwanie firm z zewnątrz świadczących usługi w zakresie IT - Indywidualna obsługa inwestorów (realizacja projektów wspomagających rozwój przedsiębiorczości);		- Doradztwo i konsultacje w sprawach związanych z prowadzeniem przedsiębiorstwa; - Przedsiębiorczość i determinacja; - Posiadanie terenów pod inwestycje; - Współpraca z instytucjami okołobiznesowymi; - Załamanie się koniunktury gospodarczej; - Ucieczka młodych przedsiębiorczych do większych ośrodków	- Zapaść gospodarcza spowodowana COVID-19;
Działalność charytatywna (czy są prowadzone działania	-Koło Caritas;	- Działa jedynie wolontariat przykościelny	- Nawiązanie współpracy i zwiększenie działalności;	

charytatywne, jeśli tak to jakie, jeśli nie czy są wskazane/potrzebne/ w jakim zakresie)	- Szkolne Koło Wolontariatu; - Społeczność szkolna organizuje akcje charytatywne przed Świętami Wielkanocnymi i Bożego Narodzenia, z których dochód przeznacza na pomoc dla rodzin potrzebujących wsparcia; - Strażackie 9,98 km – zbiórki od uczestników na rzecz dzieci niepełnosprawnych; - Kolacja Wigilijna dla osób samotnych organizowana przez Stowarzyszenie Moszczenica Naszą Gminą, Parafię, GOPS i koła gospodyń wiejskich w Moszczenicy, - Kwesty na rzecz odnowy cmentarzy;	oraz harcerstwo; działalności na małą skalę;		
Poziom bezrobocia w gminie (stanowi/ nie stanowi widocznego problemu w gminie, miejsca	- Bezrobocie nie stanowi widocznego problemu gminy, są miejsca pracy;	- Występowanie zjawiska dziedziczenia bezrobocia;	- Wzrost dostępności kształcenia ustawicznego na obszarach wiejskich;	- Zbyt wolno wzrasta mobilność zawodowa;

pracy, nowe miejsca pracy, dostęp do ogłoszeń o pracy, inne)	tworzą się nowe miejsca pracy; - Aktywna współpraca środowiska lokalnego na rzecz przeciwdziałania bezrobociu; - Wzrost znaczenia wykształcenia jako wartości;			
Dynamika liczby osób samozatrudnionych			- Wzrost samozatrudnienia;	- Brak stabilności miejsc pracy;
Mieszkania socjalne (czy istnieje zapotrzebowanie w gminie)	- Niskie zapotrzebowanie na mieszkania socjalne;	- Brak mieszkań socjalnych, duże zapotrzebowanie; - Niewystarczający komunalny zasób mieszkaniowy;	- Partnerstwo publiczno-prywatne w zakresie budownictwa mieszkaniowego;	- Migracje mieszkańców poza Gminę Moszczenica w poszukiwaniu miejsca zamieszkania;
Szkolnictwo (wystarczająca liczba szkół podstawowych, przedszkoli, żłobków, poziom nauki, wyposażenie placówek, kadra)	- Dobrze rozbudowana sieć szkolnictwa; - Wysoki poziom oświaty, w tym dobra jakość infrastruktury obiektów oświatowych;	- Brak placówek sprawujących opiekę nad dziećmi poniżej 3 roku życia typu żłobek;	- Stworzenie możliwości do realizacji swoich zainteresowań i pasji; - Dzieci poniżej 3 r.ż. mogą być przyjmowane do przedszkoli;	- Niż demograficzny;

	- 6 szkół podstawowych wraz z oddziałami przedszkolnymi; - Sieć przedszkoli;		- Organy prowadzące przedszkola niepubliczne otwierają żłobki korzystając ze środków zewnętrznych;	
Zajęcia pozalekcyjne (czy oferta szkół jest wystarczająca względem potrzeb dzieci i młodzieży)	- Duża oferta zajęć pozalekcyjnych (przedmiotowe, sportowe, muzyczne, taneczne) organizowane zarówno przez szkoły jak i Gminny Ośrodek Kultury i Sportu;	- Niewystarczająca liczba zajęć pozalekcyjnych;	- Aktywizowanie dzieci i młodzieży w sferze sportu i kultury fizycznej;	- Niewystarczające zainteresowanie i motywacja młodych do uczestnictwa w zajęciach pozalekcyjnych;
Akcje informujące społeczeństwo lokalne w zakresie: **przeciwdziałania przemocy,** **alkoholizmowi,** **narkomanii,** **wspieraniu osób z niepełnosprawnościami,** **wspieraniu rodziny,** **propagowaniu form pieczy zastępczej,** **propagowanie zdrowego stylu życia,** **inne**	- Traktowanie uzależnień jako problemu społecznego;	- Stan wiedzy na temat skutków alkoholizmu, narkomanii, negatywnego wpływu dopalaczy na organizm człowieka oraz na temat współczesnych zagrożeń;	- Prawidłowe wzorce rodzinne, świadome uczestnictwo w życiu społecznym;	- Istnienie zjawiska zmęczenia, bezsilności i bezradności społecznej;

Działania profilaktyczne, informacyjne i edukacyjne w zakresie: uzależnień, przeciwdziałania przemocy, przeciwdziałania przestępczości, integracji osób z niepełnosprawnościami, integracji osób starszych prowadzone przez placówki oświatowe	- Akcje profilaktyczne organizowane przez szkołę (Bieg po zdrowie, Dopalaczom mówimy stop-wybieram zdrowie, Fonoholizm- hit czy kit?); - Punkt pomocy psychologicznej; - GKRPA; - Klub AA; - Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy; - Pedagodzy w szkołach; - Kontakt młodzieży szkolnej z osobami przebywającymi w ośrodkach zdrowia przed świętami; - Organizacja Dnia Babci i Dziadka, Dnia Ojca i Matki w placówkach oświatowych jak i w Gminnym Ośrodku Kultury i Sportu;	- Niewystarczająca ilość działań profilaktycznych; - Finansowanie działań profilaktycznych; - Przekazanie wiedzy na temat praw dzieci ofiar przestępstw i odpowiedzialności prawnej ucznia sprawcy czynu zabronionego; - Współpraca z Policją; - Współpraca z profesjonalnymi trenerami z zakresu uzależnień;	- Nabycie wiedzy na temat skutków przemocy w rodzinie i szkolnym otoczeniu, utrwalenie pozytywnych wzorców rodzinnych i środowiskowych, zdobycie wiedzy na temat osób lub instytucji, które mogą pomóc w sytuacji kiedy jest się świadkiem przemocy, ofiarą przemocy, wzrost umiejętności psychologicznych i społecznych uczniów, wzrost kompetencji wychowawczych rodziców;	- Propagowanie prawidłowych wzorców rodzinnych i środowiskowych, wykształcenie umiejętności radzenia sobie w sytuacjach trudnych i kryzysowych, nabycie umiejętności rozpoznawania przemocy i form przemocy, zniwelowanie milczenia wokół zjawiska przemocy w wymiarze medialnym, informacyjnym;
Współpraca z organizacjami pozarządowymi (czy istnieją	- Caritas działający przy Parafii oraz w szkolnych	-Brak współpracy;		

organizacje pozarządowe, zakres działalności i współpracy z innymi instytucjami w gminie w zakresie profilaktyki problemów społecznych)	kołach Caritas a także w szkolnych kołach wolontariatu; - Kluby sportowe; - Harcerstwo; - Parafie Kościelne; - KGW; - Związek Emerytów i Rencistów; - Stowarzyszenia działające na rzecz Gminy Moszczenica;			
Współpraca międzyinstytucjonalna na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (dobra/niewystarczająca/brak współdziałania)	- Dobra współpraca z Policją, instytucjami kultury, ze stowarzyszeniami, z Ochotniczą Strażą Pożarną;		- Zwiększenie współpracy międzyinstytucjonalnej, wspólne programy do realizacji;	
Rozwój wolontariatu (czy funkcjonuje, jeśli tak w jakiej formie, czy jest duża potrzeba na taką formę wsparcia, w jakim zakresie)		- Mała liczba wolontariuszy;		
Organizacja wydarzeń kulturalnych, sportowych i	- Duża oferta wydarzeń kulturalnych realizowanych przez			

rekreacyjnych, w których mogą uczestniczyć mieszkańcy gminy	Gminny Ośrodek Kultury i Sportu, również we współpracy z Parafią Kościelną – uroczystości okolicznościowe, dożynki gminne, koncerty kolęd, Chrześcijańskie Spotkania Młodych;			
Dostęp do bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego (psychologicznego, pedagogicznego, do mediacji, wsparcia rozwoju osobistego i motywacji, umiejętności społecznych, terapeutycznego, prawnego, innego – jakiego?)	- Punkt konsultacyjny; - Umożliwienie korzystania z pomocy psychologiczno – pedagogicznej;	- Jeden dzień w miesiącu;		
Placówki wsparcia dziennego (kluby seniora, świetlice środowiskowe, inne)		- Brak takich placówek;	- Możliwość utworzenia klubu seniora; - Program senior +;	
Dostęp do całodobowej opieki medycznej (wystarczająca/niewystarczająca liczba miejsc w zakładach opiekuńczo-leczniczych na terenie gminy)		- Brak całodobowej opieki, niewystarczająca liczba miejsc w Zakładach Opiekuńczo- Leczniczych;		

Dostęp do całodobowej opieki dla seniorów i osób chorych (domy pomocy społecznej, mieszkania wytchnieniowe, inne)		- Niewystarczająca liczba miejsc;		
Zapotrzebowanie na tworzenie grup wsparcia, rodzin wspierających, inne			- Akcja propagująca tworzenie grup wsparcia, rodzin wspierających;	
Dostęp do usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób chorych i starszych (duży-wystarczający dostęp do usług, zbyt mały, potrzeby są większe)	- Projekt „PoCUŚ-Piotrkowskie Centrum Usług Środowiskowych" – 1 opiekunka świadcząca usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania świadczeniobiorców. GOPS - 2 opiekunki świadczące usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania świadczeniobiorców;		- Zwiększenie liczby godzin usług opiekuńczych, z uwagi na coraz większe potrzeby;	
Poziom wiedzy społeczeństwa w zakresie uzależnień, przemocy domowej, form pieczy zastępczej, opieki nad seniorami, osób z niepełnosprawnościami, poziom integracji - oceń)		- Poziom wiedzy jest niski;		
Wykwalifikowana kadra pomocy społecznej (poziom	- Wykwalifikowana kadra pomocy społecznej;	- Bierna postawa świadczeniobiorców	- Dalsze szkolenie kadry pracowników GOPS;	- Występowanie zagrożeń funkcjonowania rodziny,

wykształcenia, wiedzy i doświadczenia pracowników ops)	- Zaangażowanie pracowników GOPS;	w rozwiązywaniu problemów życiowych;	- Wspieranie zatrudnienia osób bezrobotnych w ramach robót publicznych, prac interwencyjnych;	uzależnienia, bezrobocie, przemoc w rodzinie;
Dynamika procesu starzenia się mieszkańców gminy	- Postępujący proces starzenia się społeczeństwa;			
Dynamika migracji osób młodych i w wieku produkcyjnym z terenu gminy (do miasta, za granicę, czy problem występuje?)				- Migracja z terenu gminy do miast, za granicę;
Korzystanie z dofinansowania (środki unijne, inne) na działania w gminie (czy gmina korzysta z takich dofinansowań, w jakim stopniu)	- Gmina korzysta z dofinansowań;			
Dostęp do całodobowej specjalistycznej opieki osób starszych i chorych (domy pomocy społecznej, zakłady opiekuńczo-lecznicze, inne)		- Brak wystarczającej liczby miejsc w funkcjonującym na terenie gminy prywatnym Domu Pomocy Społecznej i Zakładzie Opiekuńczo-Leczniczym (ZOL) w Raciborowicach oraz w Moszczenicy dla mieszkańców gminy	- Umieszczanie mieszkańców gminy/osoby starsze i chore w domach pomocy społecznej i zakładach opiekuńczo-leczniczych, prowadzonych na terenach innych niż Gmina Moszczenica, które dysponują wolnymi miejscami.	

		wymagających całodobowej opieki (w tym wymagających pilnego zabezpieczenia);	
Placówki wsparcia dziennego (kluby seniora, świetlice środowiskowe, inne)			- Utworzenie dedykowanego osobom starszym miejsca, gdzie mogłyby aktywnie uczestniczyć w życiu lokalnym, ćwiczyć sprawność fizyczną i umysłową, aktywnie spędzać czas wolny; - Utworzenie miejsca gdzie dzieci i młodzież z trudnościami w nauce, czy z rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi mogłaby otrzymać dodatkowe pozaszkolne wsparcie;

6.2. Prospektywna wizja sposobów rozwiązywania problemów społecznych

W przeprowadzonych ankietach reprezentanci społeczności Gminy Moszczenica określili w sposób szczegółowy oczekiwania realizacyjne w zakresie:

POMOC SPOŁECZNA, WSPIERANIE RODZINY, POMOC OSOBOM NIEPEŁNOSPRAWNYM, OSOBOM STARSZYM, PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY W RODZINIE

1) okresowe diagnozowanie problemów osób niepełnosprawnych;
2) wspieranie tworzenia i funkcjonowania lokalnych grup wsparcia;
3) rozwijanie i promowanie oferty kulturalnej, oświatowej i rozrywkowej dla osób starszych;
4) udzielanie informacji dla osób niepełnosprawnych w ramach pracy socjalnej;
5) aktywizacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych;
6) promowanie idei wolontariatu na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych;
7) inicjowanie interdyscyplinarnych form współpracy na rzecz osób niepełnosprawnych;
8) współpraca instytucji świadczących pomoc i usługi na rzecz rodziny przeżywających trudności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych, wspieranie postaw rodzicielskich;
9) rozwój interdyscyplinarnych form wsparcia dla osób i rodzin potrzebujących wsparcia;
10) koncentrowanie uwagi na ochronie uczniów przed przemocą, uzależnieniami, zachowaniami patologicznymi, m.in. poprzez oferowanie dzieciom i młodzieży szerokiego wachlarza zajęć pozalekcyjnych, sportowych, turystycznych i rekreacyjnych;
11) aktywizacja społeczności lokalnej mająca na celu wypracowanie postaw prospołecznych i wzmacniających odpowiedzialność za miejsce swojego zamieszkania;
12) promowanie dziedzictwa kulturowego i walorów turystycznych gminy i okolic;
13) wspieranie aktywności trzeciego sektora działającego w różnych obszarach życia społecznego;
14) współpraca różnych środowisk na rzecz rozwoju społecznego;
15) wspieranie inicjatyw organizacji środowiskowych form wsparcia dziennego;
16) rozwijanie i promowanie oferty kulturalnej, oświatowej i rozrywkowej dla osób starszych;
17) realizacja projektów/działań informacyjnych oraz promujących zdrowy styl życia;
18) wspomaganie postaw prozdrowotnych i zdrowego stylu życia, realizacja kampanii społecznych wzmacniających odpowiedzialność za swoje zdrowie;
19) intensywne wykorzystanie infrastruktury rekreacyjnej i sportowej poprzez organizację przedsięwzięć o charakterze pro-zdrowotnym.

PROFILAKTYKA I ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH ORAZ NARKOMANII

1) opracowanie modelu współpracy pracownika socjalnego i konsultanta – psychologa, którego celem będzie podjęcie terapii przez osobę uzależnioną lub skierowanie jej na leczenie odwykowe;
2) tworzenie i funkcjonowanie grup wsparcia dla osób współuzależnionych;
3) utworzenie świetlicy środowiskowej dla dzieci z rodzin uzależnionych od alkoholu;
4) podnoszenie kwalifikacji osób pracujących na rzecz pomocy rodzinom z problemem alkoholowym;

5) okresowa diagnoza problemów uzależnień w ramach diagnozy problemów społecznych;
6) systematyczny monitoring sprzedaży napojów alkoholowych w punktach sprzedaży napojów alkoholowych poprzez badanie typu „tajemniczy klient";
7) przygotowanie kampanii mającej na celu zwiększenie świadomości społecznej nt. szkodliwości alkoholu oraz tytoniu;
8) realizacja programów profilaktycznych i edukacyjnych - powinny dotyczyć wszelkich zachowań ryzykownych oraz obejmować dzieci i młodzież oraz ich rodziców i opiekunów;
9) opracowanie materiałów edukacyjno - informacyjnych dotyczących uzależnień zwłaszcza alkoholu, palenia tytoniu oraz dopalaczy a także miejsc i ofert pomocy;
10) aktywizacja społeczności anonimowych alkoholików oraz dzieci anonimowych alkoholików mająca na celu inicjowanie przez takie osoby w środowisku lokalnym mody na zdrowy tryb życia – bez używek;
11) rozbudowa monitoringu gminnego;
12) inspirowanie do powstawania grup wsparcia sąsiedzkiego;
13) współpraca mediów, rodziny, szkolnictwa, instytucji pomocy społecznej i służb porządkowych w celu włączenia działań zapobiegających patologiom w inne dziedziny funkcjonowania społeczności;
14) realizacja gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w gminie;
15) podejmowanie działań interdyscyplinarnych ograniczających zjawisko przemocy w szkole i środowisku rówieśniczym;
16) wspieranie tworzenia i funkcjonowania grup wsparcia;
17) współpraca środowisk nauczycielskich w zakresie profilaktyki uzależnień.

EDUKACJA PUBLICZNA, KULTURA, SAMOORGANIZACJA SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ

1) aktywizacja społeczności lokalnej mająca na celu wypracowanie postaw prospołecznych i wzmacniających odpowiedzialność za miejsce swojego zamieszkania;
2) wspieranie aktywności trzeciego sektora działającego w różnych obszarach życia społecznego;
3) współpraca środowisk na rzecz rozwoju społecznego;
4) wspieranie inicjatyw organizacji wsparcia dziennego dla seniorów;
5) rozwijanie i promowanie oferty kulturalnej, oświatowej i rozrywkowej dla osób starszych;
6) wspieranie inicjatyw organizacji środowiskowych form wsparcia dziennego;
7) realizacja projektów/działań informacyjnych oraz promujących zdrowy styl życia;
8) wspomaganie postaw prozdrowotnych i zdrowego stylu życia, realizacja kampanii społecznych wzmacniających odpowiedzialność za swoje zdrowie;
9) intensywne wykorzystanie infrastruktury rekreacyjnej i sportowej poprzez organizację przedsięwzięć o charakterze pro-zdrowotnym;
10) promowanie dziedzictwa kulturowego i walorów turystycznych gminy i okolic.

Z powyższych oczekiwań co do działań w obszarach rozwiązywania problemów społecznych można sformułować cel nadrzędny strategii.

Wysoka jakość życia mieszkańców Gminy Moszczenica, życie wolne od zagrożeń, zintegrowana społeczność, dostępna profesjonalna pomoc społeczna i terapeutyczna, aktywne i zintegrowane grupy społeczne, samorealizujące się w działaniach prospołecznych i kulturalnych.

Cel ten jest syntetyczną i skróconą wersją myśli, które zawarte są w wizji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Moszczenica na lata 2021- 2025. Jest to hasłowe wyrażenie wizji rozwoju społecznego mieszkańców Gminy Moszczenica.

Wizja jest określeniem takiego obrazu Gminy Moszczenica, jaki chcieliby osiągnąć w dłużej perspektywie mieszkańcy tego obszaru– uczestnicy procesu planowania. Wizja określa dążenie w sposób bardzo ogólny.

Gmina Moszczenica jest miejscem przyjaznym dla jego mieszkańców, umożliwiającym:

- **profesjonalną pomoc społeczną, efektywnie rozwiązującą problemy socjalne i bytowe, wspierającą wzmacnianie własnych zasobów osób potrzebujących pomocy, sprzyjającą rozwojowi potencjału osobowego i społecznego;**
- **nowoczesną edukację, przyjazną różnym grupom wiekowym oraz osobom niepełnosprawnym, umożliwiającą ustawiczne kształcenie w zależności od wieku i potrzeb;**
- **integrację społeczności lokalnej, profesjonalną i efektywną pomoc w sytuacji zagrożeń związanych z dysfunkcją spowodowaną nadużywaniem substancji psychoaktywnych.**

6.3. Obszary strategiczne, cele strategiczne i cele szczegółowe oraz ich realizacja

6.3.1. Obszary strategiczne

Uczestnicy prac nad strategią ustalili następujące obszary strategiczne:

Obszary strategiczne:

1. Edukacja publiczna, kultura, samoorganizacja społeczności lokalnej.
2. Pomoc społeczna, wspieranie rodziny i przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, pomoc osobom niepełnosprawnym i starszym.
3. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii.

Uwzględniając wyniki analizy SWOT, analizy potencjałów wypracowano następujące cele strategiczne:

1. Dla obszaru „Edukacja publiczna, kultura, samoorganizacja społeczności lokalnej"

Świadome i aktywne społeczeństwo, kapitał ludzki oparty na wiedzy. Dostęp do kształcenia ustawicznego, sprzyjanie działaniom kulturotwórczym.

2. Dla obszaru „Pomoc społeczna, wspieranie rodziny i przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, pomoc osobom niepełnosprawnym i starszym"

Profesjonalna pomoc społeczna, wzmacniająca świadomość społeczną, wspierająca jakość życia lokalnej społeczności, integrująca mieszkańców, zachęcająca do samorealizacji i wsparcia dla innych.

3. Dla obszaru „Rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii"

Skuteczne rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii. Efektywny system przeciwdziałania nadużywaniu środków psychoaktywnych.

Realizacja tych celów odbywać się będzie poprzez realizację celów szczegółowych w poszczególnych latach. Cele szczegółowe i działania realizacyjne przedstawione zostaną w kolejnych rozdziałach.

Źródłem sformułowanych poniżej szczegółowych celów strategicznych oraz działań strategicznych jest wynik ustaleń uczestników prac nad strategią i są skorelowane z wynikami analizy SWOT, badań problemów społecznych , oczekiwań realizacyjnych wyrażonych w ankietach prospektywnych.

6.3.2. Cele szczegółowe i ich realizacja

EDUKACJA PUBLICZNA, KULTURA, SAMOORGANIZACJA SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ

CEL STRATEGICZNY

Świadome i aktywne społeczeństwo, kapitał ludzki oparty na wiedzy. Dostęp do kształcenia ustawicznego, sprzyjanie działaniom kulturotwórczym społeczeństwa.

CELE SZCZEGÓŁOWE

1) Nowoczesny system oświaty, dostępność bogatej oferty edukacyjnej, sportowej i kulturalnej.

DZIAŁANIA STRATEGICZNE:

LP.	DZIAŁANIA / ZADANIA	HARMONOGRAM REALIZACJI	NAKŁADY	WSKAŹNIKI OSIĄGANIA CELU \ MINIMUM REALIZACYJNE	ŹRÓDŁA DANYCH
1	Prowadzenie zajęć dodatkowych, w tym dofinansowanych z UE.	2021 – 2025	Budżet gminy, fundusze pomocowe, budżet państwa, budżet indywidualny jednostki organizacyjnej	Liczba inicjatyw	Gmina Moszczenica, oświata
2	Organizacja zajęć rekreacyjno- sportowych dla osób starszych.	2021 – 2025	Budżet gminy, fundusze pomocowe, budżet państwa, budżet indywidualny jednostki organizacyjnej	Liczba zrealizowanych działań	Gmina Moszczenica, Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Moszczenicy
3	Poprawa dostępu do usług wychowania przedszkolnego.	2021 – 2025	Budżet gminy, fundusze pomocowe, budżet państwa, budżet indywidualny jednostki organizacyjnej	Liczba zrealizowanych działań	Gmina Moszczenica, oświata
4	Podniesienie poziomu integracji społecznej.	2021 – 2025	Budżet gminy, fundusze pomocowe, budżet indywidualny	Liczba zrealizowanych działań	Gmina Moszczenica, Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Moszczenicy

			jednostki organizacyjnej		
5	Rozwijanie i promowanie oferty kulturalnej, oświatowej i rozrywkowej dla osób starszych. Tworzenie klubów seniora i innych środowiskowych form wsparcia.	2021 – 2025	Budżet gminy, fundusze pomocowe, budżet indywidualny jednostki organizacyjnej	Liczba wydarzeń kulturalnych, oświatowych, rozrywkowych dla osób starszych	Gmina Moszczenica, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Moszczenicy, Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Moszczenicy

POMOC SPOŁECZNA, WSPIERANIE RODZINY I PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY W RODZINIE, POMOC OSOBOM NIEPEŁNOSPRAWNYM I OSOBOM STARSZYM

CEL STRATEGICZNY

Profesjonalna pomoc społeczna, wzmacniająca świadomość społeczną, wspierająca jakość życia lokalnej społeczności, integrująca mieszkańców, zachęcająca do samorealizacji i wsparcia dla innych.

CELE SZCZEGÓŁOWE

1) Wzmocnienie i rozwój zintegrowanej pomocy socjalnej.
2) Wspieranie prawidłowego funkcjonowania rodzin w roli opiekuńczo-wychowawczej.
3) Wzmacnianie systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
4) Promocja samorealizacji, przedsiębiorczości, wolontariatu, grup wsparcia.

DZIAŁANIA STRATEGICZNE:

LP.	DZIAŁANIA / ZADANIA	HARMONOGRAM REALIZACJI	NAKŁADY	WSKAŹNIKI OSIĄGANIA CELU \ MINIMUM REALIZACYJNE	ŹRÓDŁA DANYCH
1	Zwiększenie bezpieczeństwa socjalnego dla osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.	2021 – 2025	Budżet Gminy, fundusze pomocowe, budżet indywidualny jednostki organizacyjnej	Liczba zrealizowanych działań	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Moszczenicy
2	Prowadzenie systematycznych badań określających skalę zjawisk dysfunkcyjnych, potrzeb pomocowych i profilaktycznych.	2021 – 2025	Budżet Gminy, fundusze pomocowe, budżet indywidualny jednostki organizacyjnej	Liczba zrealizowanych działań	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Moszczenicy
3	Pomoc bezdomnym i zagrożonym bezdomnością.	2021 – 2025	Budżet Gminy, fundusze pomocowe	Liczba zrealizowanych działań	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Moszczenicy
4	Rozwój bazy rehabilitacyjnej i poszerzenie oferty usług opiekuńczych i specjalistycznych dla osób niepełnosprawnych i starszych.	2021 – 2025	Budżet Gminy, fundusze pomocowe, budżet indywidualny jednostki organizacyjnej	Liczba zrealizowanych działań	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Moszczenicy, Gmina Moszczenica, służba zdrowia
5	Wsparcie bezrobotnych i poszukujących pracy.	2021 – 2025	Budżet Gminy, fundusze pomocowe, budżet indywidualny jednostki organizacyjnej	Liczba zrealizowanych działań	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Moszczenicy, Powiatowy Urząd Pracy w Piotrkowie Tryb.

6	Tworzenie mieszkań socjalnych i mieszkań chronionych.	2021 – 2025	Budżet Gminy, fundusze pomocowe	Liczba zrealizowanych działań	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Moszczenicy, Gmina Moszczenica oraz zarządcy infrastruktury
7	Monitorowanie rodzin z problemem przemocy w rodzinie.	2021 – 2025	Budżet Gminy, fundusze pomocowe, budżet indywidualny jednostki organizacyjnej	Liczba zrealizowanych działań, w tym: udzielone porady, wizyty asystenta rodziny, praca w ramach grup roboczych	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Moszczenicy, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy, Policja, NGO, inicjatywy oddolne
8	Likwidowanie barier architektonicznych na terenie gminy.	2021 – 2025	Budżet Gminy, fundusze pomocowe	Liczba zrealizowanych działań	Gmina Moszczenica oraz zarządcy infrastruktury

PROFILAKTYKA I ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH I NARKOMANII

CEL GŁÓWNY

Skuteczne rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii. Efektywny system przeciwdziałania nadużywaniu środków psychoaktywnych.

CELE SZCZEGÓŁOWE

1) Profesjonalna pomoc terapeutyczno – rehabilitacyjna.
2) Racjonalna i efektywna profilaktyka problemowa.
3) Skuteczne przeciwdziałanie uzależnieniom.
4) Promocja zdrowego stylu życia.
5) Współpraca interdyscyplinarna.

DZIAŁANIA STRATEGICZNE:

LP.	DZIAŁANIA / ZADANIA	HARMONOGRAM REALIZACJI	NAKŁADY	WSKAŹNIKI OSIĄGANIA CELU \ MINIMUM REALIZACYJNE	ŹRÓDŁA DANYCH
1	Podnoszenie kwalifikacji osób pracujących na rzecz pomocy rodzinom z uzależnieniami.	2021 – 2025	Budżet gminy, fundusze pomocowe, budżet państwa, budżet indywidualny jednostki organizacyjnej	Liczba inicjatyw na rzecz osób pracujących na rzecz pomocy rodzinom z problemami alkoholowymi	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Moszczenicy, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Moszczenicy
2	Realizacja programów profilaktycznych i edukacyjnych – powinny dotyczyć wszystkich zachowań ryzykownych oraz obejmować dzieci i młodzież oraz rodziców i opiekunów.	2021 – 2025	Budżet gminy, fundusze pomocowe, budżet indywidualny jednostki organizacyjnej	Liczba uczestników programów profilaktycznych	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Moszczenicy, oświata, Gminna Komicja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Moszczenicy
3	Opracowanie i wdrożenie zorganizowanej pomocy specjalistycznej (psychologicznej, prawnej i medycznej) dla mieszkańców gminy.	2021 – 2025	Budżet gminy, fundusze pomocowe, budżet indywidualny jednostki organizacyjnej	Liczba zrealizowanych działań	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Moszczenicy, Gmina Moszczenica
4	Opracowanie materiałów edukacyjnych – informacyjnych dotyczących uzależnień zwłaszcza alkoholu, palenia tytoniu oraz dopalaczy.	2021 – 2025	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Liczba zrealizowanych działań	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Moszczenicy, Gminna Komisja Rozwiązywania

					Problemów Alkoholowych w Moszczenicy
5	Stworzenie grup wsparcia dla współuzależnionych, w tym grupy AA.	2021 – 2025	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Liczba zrealizowanych działań	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Moszczenicy, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Moszczenicy
6	Systematyczne spotkania osób kompetentnych (np. policji, terapeutów) z dziećmi, młodzieżą.	2021 – 2025	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Liczba zrealizowanych działań	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Moszczenicy, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, oświata
7	Systematyczny monitoring sprzedaży napojów alkoholowych w punktach sprzedaży napojów np. przez badanie typu tajemniczy klient.	2021 – 2025	Bezinwestycyjne	Liczba przeprowadzonych monitoringów	Gmina Moszczenica, NGO, lokalna społeczność

7. SYSTEM ZARZĄDZANIA I AKTUALIZACJI STRATEGII

Istotnym wymogiem stawianym wszystkim dokumentom strategicznym jest wewnętrzny system zarządzania realizacją, określający organizację, zasady i sposoby wdrażania, monitorowania oraz ewaluacji. Nie stworzenie tego systemu powoduje, że strategia staje się bardzo szybko dokumentem „martwym".

W celu sprecyzowania zarządzania realizacją Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych należało odpowiedzieć na następujące pytania:

a) kto będzie odpowiedzialny za koordynację procesu wdrażania dokumentu?
b) jak często i jakimi sposobami będzie odbywać się ocena jego realizacji?
c) w jaki sposób i w jakim trybie będzie dokonywana korekta/aktualizacja strategii?

Opracowując niniejsze „wytyczne" kierowano się założeniem, że proces tworzenia oraz wysiłek wdrażania strategii muszą być oparte na tej samej podstawie – partycypacji społecznej. A zatem, w naturalny sposób zaangażowanie oraz nabyte doświadczenie członków zespołu zadaniowego oraz osób uczestniczących w warsztatach planowania strategicznego powinny zostać wykorzystane na etapie wdrażania strategii.

Podmioty zarządzające realizacją strategii

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych zawiera cele i zadania, które stanowią wyzwanie dla społeczności lokalnej oraz gminnych instytucji publicznych i niepublicznych działających w sferze polityki społecznej. W związku z tym, wdrażanie Strategii wymaga ścisłej koordynacji i współpracy pomiędzy zainteresowanymi stronami, a efektywność procesu będzie zależała w głównej mierze od podmiotów zarządzających realizacją:

a) Wójt – wykonuje uchwały Rady Gminy i budżet gminy przy pomocy Urzędu Gminy i jednostek organizacyjnych (JST); odpowiedzialny za bieżące wdrażanie strategii;
b) Rada Gminy – organ stanowiący; uchwala budżet; pełni nadzór nad realizacją strategii;
c) doradcy – środowisko odpowiedzialne za doradztwo oraz opiniowanie, stanowiące zarazem forum wymiany doświadczeń i pomysłów na rozwój społeczny gminy.

Instrumenty realizacji Strategii

Wśród szeregu instrumentów służących realizacji Strategii, należy wymienić instrumenty finansowe, administracyjno-prawne, z zakresu promocji i marketingu, monitoringu, a także narzędzia służące aktualizacji strategii.

Głównym instrumentem finansowym służącym realizacji zadań gminy jest jej budżet, gwarantujący samodzielność finansową samorządu, uchwalany w formie uchwały budżetowej na dany rok budżetowy, stanowi roczny plan dochodów i wydatków oraz przychodów i rozchodów gminy. Możliwość realizacji zadań jest uwarunkowana w głównej mierze zakresem i charakterem dochodów budżetowych. Trzeba stwierdzić, że poziom dochodów własnych gminy nie wystarcza w stosunku do realizowanych zadań oraz potrzeb społecznych, niezbędny jest zatem sprawnie funkcjonujący mechanizm zasilania zewnętrznego budżetu.

Wdrażając Strategię, Gmina będzie musiała oprzeć się o dostępne programy pomocowe, a także prowadzić racjonalną współpracę finansową z organizacjami pozarządowymi, kościelnymi oraz przedsiębiorców.

W tym sensie niezmiernie ważna będzie akcja informacyjno-promocyjna na temat Strategii i procesów integracji społecznej, wykorzystująca Internet (głównie BIP), prasę lokalną, a także promocję i reklamę bezpośrednią (na przykład zapraszanie do udziału w przedsięwzięciach samorządowych podmiotów mogących być partnerami w realizacji poszczególnych zadań).

Monitoring i ocena wdrażania strategii

Monitoring jest to stała i ciągła obserwacja ilościowych oraz jakościowych zmian pewnych wielkości, mająca na celu zapewnienie informacji zwrotnych na temat skuteczności i efektywności wdrażania Strategii, a także jego ocenę i zmianę (tam, gdzie jest to konieczne). Monitoring służy badaniu i ocenie sposobu oraz efektywności dochodzenia do wyznaczonych celów i zadań, a także poziomu ich osiągania.

Podstawowym dokumentem w procesie monitoringu będą raporty roczne z realizacji zadań opracowywane przez osoby oddelegowane przez kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Moszczenicy z siedzibą w Kosowie. Raporty będą sporządzane do końca kwietnia roku następującego po roku sprawozdawczym, którego dany raport dotyczy, w oparciu o sprawozdania (raporty cząstkowe) jednostek organizacyjnych gminy z realizacji wyznaczonych dla nich zadań oraz wszelkie dane uzyskane od podmiotów publicznych oraz prywatnych zaangażowanych w politykę społeczną, w tym w szczególności od organizacji pozarządowych i kościelnych działających w sferze pożytku publicznego. Raporty co dwa lata będą pełniły zarazem funkcję raportów ewaluacyjnych.

Raport kierownik GOPS przekazuje Wójtowi Gminy, który następnie przedstawia go Radzie Gminy. Raport powinien być przedstawiany corocznie. W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości w realizacji Strategii, Wójt wspólnie z kierownikiem GOSP podejmuje działania naprawcze, modyfikując plany operacyjne Gminy.

8. ZESTAWIENIE TABEL, WYKRESÓW, MAP

Tabela 1. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w gminie Moszczenica oraz rodzaj przyznanych świadczeń. Stan na 2019 r. 15
Tabela 2. Klasyfikacja powodów udzielania świadczeń w 2019 r. 16

Wykres 1. Liczba mieszkań na terenie gminy Moszczenica w latach 1995-2019 r. 9
Wykres 2. Ludność gminy Moszczenica w latach 1995-2019 r. 10
Wykres 3. Struktura ludności gminy Moszczenica według ekonomicznych grup wieku w latach 1995-2019 r. 10
Wykres 4. Przyrost naturalny na 1000 ludności w gminie Moszczenica w latach 2002-2019 r. 11
Wykres 5. Liczba bezrobotnych rejestrowych na terenie gminy Moszczenica w latach 2003- 2019 12
Wykres 6. Liczba dzieci uczęszczająca do przedszkoli na terenie gminy Moszczenica w latach 2003-2018 r. 13
Wykres 7. Liczba uczniów na terenie gminy Moszczenica w latach 2003–2018 r. 13
Wykres 8. Ocena przyczyn problemów społecznych mieszkańców powodujących trudne warunki życia na terenie Gminy Moszczenica. 18
Wykres 9. Opinia respondentów na temat rodzajów problemów społecznych dotykających osoby starsze 19

Mapa 1. Położenie gminy Moszczenica i powiatu piotrkowskiego 8